

Luceafărul

JTI

Apare săptămânal sub egida Uniunii Scriitorilor
Serie nouă inițiată de LAURENȚIU ULICI

CILADE
LECTURA

Nr. **10** (734)

Miercuri, 15 martie, 2006

Trecutul poate mai curând adăposti speranța decât viitorul, aidoma unei cărți frumoase care îți dă o stare de reverie după ce ai terminat-o de citit, te purifică prin aerul de finit al Formei. Viitorul e inform, haotic. Speranța nu se poate lega de haos, ci de-o structură măcar parțial cunoscută.

gheorghe grigurcu

adrian
costache

Unii dintre *Dumnezeii* de odinioară încearcă cu orice preț să-și prelungească existența și egalitatea cu sine de dinainte de 1990. Nu vor să accepte nici o schimbare a ierarhiilor înstăpânite. Ca și cum asta ar însemna negarea de sine... Dar prin această atitudine ei se consideră, în fapt, deasupra timpului, nemuritori, dincolo de istorie... Și nu prin generozitatea și eleganța, pe care poate unii dintre ei au avut-o odinioară, ei prin noua ranchiună și negație, prin încremenire în tipare...

pag. 19

meditații contemporane

Centenar Beckett

ion crețu

la limită

„Arta uitată - reflecții
despre viitor“

caius traian dragomir

pag. 3

Keep cool, be smart: stresul democrației și demisia lucidității (un contraapel către președintele Traian Băsescu)

bogdan ghiu

Presă românească se zbate și ea cum poate, când glorios, când penibil, pentru a încerca să-și asigure sau măcar pentru a simula independența și autonomia, aflându-se însă, din nefericire, la cheremul feței celeilalte a informației și al economiei: aisbergul nevăzut al serviciilor secrete, dar care cel mai adesea comunică tocmai prin intermediul presei, intervenind decisiv și perturbator în câmpul public al politicii.

În vacarmul aparent anomic al presei românești din ultimele săptămâni, pe lângă și pe fundalul, de fapt, al tonalității disperat critice, se pot distinge însă câteva note coerent discordante, care încet, încet încep să compună un adevărat refren, o adevărată șansonetă publicistică: trebuie să punem punct republicii parlamentare corupte, care s-a dovedit un experiment istoric costisitor, eșuat și falimentar, simplă formă fără fond mimetică, importată; singura salvare o reprezintă deplasarea dinspre sistem spre om, personalizarea sistemului, altfel spus, trecerea de urgență spre o republică prezidențială, strâns unită în jurul președintelui Traian Băsescu. Comandant, mai întâi doar la propriu, apoi din ce în ce mai mult la figurat „și în toate sensurile”, personaj fragil, totuși, care tot mai mult începe însă să fie văzut, și să ne fie propus spre percepție, ca un lider provincial, fiind forțat „de jos” să recurgă la forță.

Campionii acestei păreri dramatizate apocaliptic, cu insistente note autohtoniste, sunt doi cunoscuți editorialiști ai cotidianului *Cotidianul*: Traian Ungureanu și Horațiu Pepine. Amândoi colaborează regulat, și la fel de coerent, și la mensuralul *Ideii în dialog*. Se poate, așadar, spune că aparțin mărcii „Cațavencu”, exprimând poziția acesteia.

Ită ce scrie, de pildă, Traian Ungureanu la 8 martie 2006, în *Cotidianul*, sub titlul „Băsescu, acum!”, părănd, cel puțin stilistic, a nu deosebi fotbalul de viața politică, ba poate tocmai de aceea, să zicem, interesant, ca susținător al acestei ipotetice omologii „structurale” (după cultul lui Hagi, cultul lui Băsescu, de parcă ar fi același lucru): „Totul - istoria recentă a României, importul de instituții, cochetăria cu Europa, sistemul de partide, grevele și duhoarea pensionarilor fără bani de săpun - s-a petrecut cu un scop și numai unul: Năstase (...). România a clacat. (...) Democrația e bolnavă acum. (...) Democrația pe care o apără alarma anti-Băsescu e de mult recrutată pe post de furnizor de privilegii. Președintele Băsescu a îndrăznit să fie o excepție. Atât a mai rămas (...), și asta trebuie jucat. Cu orice risc. După căderea sistemului parlamentar, avem datoria să procedăm brutal și să vorbim pe șleau. (...) Avem în față două soluții: ori viața pe moșia oligarhiei (...), ori viața pe mâna lui Băsescu - cu încrederea că acest om nu e o glumă, ci singura propunere realistă a istoriei recente”. Ș.a.m.d. (Sublinierile mele.)

Descrierea lui Băsescu e corectă, dar numai atât timp cât personajul prezidențial astfel hiperbolizat este conceput ca putând să reformeze, nu să înlocuiască sistemul politic, să comute cu el, dat fiind că nimeni nu poate ține loc de lume, în ansamblul ei, și nimeni nu are dreptul să delege această misiune nimănui: ea se împarte sau se distruge. Pentru cineva familiarizat cât de cât cu teoria actelor de limbaj, această hiperbolizare contrastată, dramatizată, posibilă doar relațional, sistemic, dar propusă ca trebuind să distrugă, tocmai, relația politică, nu doar inevitabil, ci fundamental antagonică, este evident că Traian Ungureanu înșală, trage pe sfoară, construiește un truc: prefăcându-se că descrie „obiectiv” o situație, că o constată

mimetic, el de fapt, tocmai, o produce, construiește. De aici, necesitatea deconstruirii ei imediate.

„Conținutistic” însă, semantic, nu doar pragmatic, critica parlamentarismului reprezintă o temă oricând (și, din punct de vedere istoric, atestat) delicată, sensibilă și riscantă: capabilă să-și impună, insidios-tiranic, propriu logică tocmai atunci când ni se pare că suverani, putem doar să ne „folosim”, sofist

vizor

manipulator, de ea. Sofiștii erau prizonier sofismelor lor, iar prin sofisme nu se poate ajunge la adevăr: se pot impune, în schimbul adevărului. Ceea ce Traian Ungureanu, plecând de la un adevăr parțial despre Traian Băsescu dar mânuindu-l apocaliptic, periculos (generalizându-l totalitar în loc să-l distribuie relațional), în deplina sa inocență (care, aici, ar fi pentru el, salvatoare, calificându-i discursul mai curând pentru tratamente de ordin - metaforic vorbind - terapeutic decât penitenciar, pare, să zicem, conform aceleiași prezumții de nevinovăție (în cazul de față, deopotrivă culturală și civică), a ignora sau a nesocoti.

Ca argument negativ de sprijin în scopuri de dramatizare apocaliptică a discursului performativ de realitate, motivul deja formalizat și criticii parlamentarismului poate servi la orice, dar mai cu seamă la instaurarea, în urma unor apeluri „de jos”, „civice”, venind din sânul societății civile, a unor autoritarisme. Fapt care

(continuare în pag. 23)

BANCA COMERCIALĂ ROMÂNĂ Sponsorizare de la Banca Comercială Română

Director:
Marius Tupan

Colectivul de editare:

Mariana Bunescu (tehnoredactor)

Responsabil de număr:

Simona Galațchi

Redactori asociați:

Horia Gârbea; Daniel Nicolescu;

Ioan Es Pop; Stelian Tăbăraș

Revista este membră a Asociației Revistelor, Imprimeriilor și Editurilor Literare (A.R.I.E.L.), înființată în baza Hotărârii judecătorești și recunoscută de Ministerul Culturii și Cultelor

Revista „Luceafărul” este editată de Fundația Luceafărul, cu sprijin de la Uniunea Scriitorilor din România și Ministerul Culturii și al Cultelor

Redacția și administrația:

Calea Victoriei nr. 133, București, sector 1, telefon 212.79.94, fax 312.96.93

e-mail: fundatia_luceafarul@yahoo.com

Cont în lei: Banca Comercială Română, filiala sector 1, Calea Victoriei nr. 155.

Număr de cont: RO58RNCB5010000015430001

Cont în valută: RO58RNCB5010000015430002

ISSN - 1220-627X

Tipar: SEMNE '94

Abonamentele se pot face la toate sucursalele RODIPET și la oficiile poștale din țară.

Revista noastră este înscrisă în Catalogul publicațiilor la poziția 2048.

Cititorii din străinătate se pot abona prin S.C. Rodipet S.A. cu sediul în Piața Presei Libere nr. 1, Corp B, Sector 1, București, România la P.O. Box 33-57, la fax 0640-21-2226407, 2226439 sau e-mail: export@rodipet.ro

stelian tăbăraș

Așa cum, la ieșirea din Război și la intrarea în deșertica Foamete, în familiile cu mulți frați (a căror diferență de vârstă nu depășea, de regulă, doi ani) erau procurate haine doar pentru cei mari, elevi deja - haine durabile, din țesături de casă, menite să țină pentru patru-cinci frați: procedeu economic și frățesc-logic, dar care stârnea un sentiment de invidie „de jos în sus”, de nedreptate, la urma urmei - tot astfel nou veniții în Uniunea

nocturne

Europeană așteaptă la rând să îmbrace cutumele comunitare, expuși la privațiuni (chiar dacă mai poartă pe dedesubt cămașa națională). La fel, cei „cu vechime” ne recomandă „să ne facem temele” etc. Ca între frați, de...

Însă Istoria are memorie lungă și orice întârziere a intrării noastre în UE nu ne va costa doar pe noi, ci și pe „ei”. Dacă ar fi doar să ne gândim la scenariile economice

cam sumbre care așteaptă Europa. Conform unui asemenea scenariu schițat de un grup de cercetători francezi, în 2050 Europa va deține doar 12% din economia lumii, față de 22% azi, America de Nord își va menține „hegemonia tehnologică”, iar Marea Chinei inclusiv Taiwanul, va crește până la a reprezenta un sfert din economia lumii. Peste o jumătate de secol, Europa de 30 de state va avea o rată a creșterii de 1,1%, nord-americii 2,3%, Marea Chinei, 2,6%. Această viziune e proiectată în raportul despre Comerțul mondial în secolul al 21-lea, al Institutului Francez de Relații Internaționale (IFRI). Pentru IFRI, Europa are problema creșterii populației pasive - în timp ce în China și SUA populația crește într-adevăr. Astfel că imigrația în Europa va fi încurajată să crească până la 30 milioane de persoane în 2020...

Din fericire, România are acum o economie în dezvoltare rapidă, care atrage investiții străine și care oferă din ce în ce mai multe condiții pentru un mediu de afaceri activ. Și, în plus, aderarea la UE este un proces continuu, nu doar un eveniment la Bruxelles în ianuarie. Generațiile viitoare de politicieni români vor trebui să-și concentreze timpul și energia asupra reformelor și în anii care vor urma, pentru a asigura împlinirea lor totală. „Fratele cel mai mic” ar putea deveni între timp, unul dintre întreținătorii familiei...

la limită

Acum optsprezece ani am publicat - în „Steaua“ - un eseu cu titlul pe care tocmai l-am citat aici. Conținutul lui s-a dovedit a fi anunțat și îndreptățit, anticipant, pentru a spune profetic. Când s-a produs, în Europa Răsărit - și în România - schimbarea de sim, Revoluția sau revoluțiile anului 1989, considerat împlinite, neașteptat, straniu, durile mele din acel articol. Am fost surprins de constatarea modului grav care am neglijat ulterior ideile pe care le dezvoltasem sub tensiunea tragică a momentelor descompunerii de atunci, ale vooadei finale a comunismului de stat, din nea noastră, idei care, deși extrem de generale fiind, s-au aplicat, s-au verificat, de mici, punct cu punct, în mișcarea politică erioară a României și a lumii. Ele au fost ntrazise, pe de altă parte, de aceasta până la se dovedi aproape schimbate cu totul în ntrariilor lor. Este fabulos cât de exact, de al, de scrupulos înglobează istoria aspecte vergente, contradictorii, în fapt incompati-

„Arta uitată - reflecții despre viitor“

Marius Traian Dragomir

le, ale vieții - să observi această coexistență, pe cât de imposibilă, pe atât de adărată, a termenilor antinomici ai ființării, ai urmării vieții - mai exact a vieții și morții separabil unite - este fascinant și cutremurător, încurajator uneori, decepționant altele, mereu ilogic, obiectiv și realist.

Avusesem ocazia să găsesc în Timișoara lecția pe câțiva ani, dinspre sfârșitul de col XIX, a unei reviste germane de artă, superb ilustrată cu reproduceri după lucrări de pictori și gravurilor vremii, realizate în îndrăgite incomparabile încă și azi - sau, poate, imposibil azi cu mult mai sigur decât atunci. Publicația - „Moderne Kunst“ - era dedicată prezentării și studiului creațiilor din plastica de vârf dintre cele mai dinamice, mai efervescente epoci ale artei. Reîntors curând

București, am căutat să văd cum se prezentau, sub raportul materialului pe care îl au în considerație, câteva din revistele aneaze ale aceluiași domeniu și ale următorilor ani. Un lucru devenea limpede: nici unul din numele care aveau să amprenteze pentru totdeauna istoria artei - și, de fapt, istoria pur și simplu -, nume ale personalităților care lucraseră în acel timp, care își căutau, înspre 1900, opera, nu este de găsit paginile periodicele de specialitate de maximă reputație, a două dintre cele mai efervescente și civilizate ale Europei și lumii. Reciproca se dovedea, de asemenea, valabilă: arta prezentată în respectivele medii este strălucită aproape cu totul inexistentă în muzeele și colecțiile cu adevărat importante ale lumii.

Concluzia se impunea, prin posibilă extrapolare la nenumărate alte domenii, prin generalitatea ei, printr-un caracter, în plus, indubitabil: vizibilul este trecut - viitorul este invisibil. Spunem atunci: corpul fin, timăr

încă, al femeii, de o desărsită frumusețe, reprezintă un trecut - viitorul este embrionul pe care îl poartă, inaparent, în abdomenul ei. Comunismul, atât de prezent atunci, zdrobitor, în plină criză și totuși încă neamenințat mortal, nu mai era decât o formă dificil de identificat astfel de trecut. Viitorul avea să fie cel pe care acum îl știm: Revoluția, adevărul schimbării, minciuna schimbării, schimbarea în cele din urmă, fluxurile și refluxurile speranțelor noastre, primirea fulgerătoare în Occident, pierderea Occidentului, regăsirea apoi a lumii viitorului (a viitorului?), integrarea în universul căruia dorim să îi aparținem, căruia știm și nu știm să îi aparținem și multe altele.

Când am reușit să constat, când mi s-a confirmat că straniu fenomen sau joc, alcătuit de aparența atât de vitală sau măcar prezentă, a unei evasi-inexistențe, pe de o parte, și de o insensibilă realitate, alcătuit de viitorul - nu un viitor absolut, ci simplul pas următor al intimității noastre sau al istoriei mondiale - este propriu, egal, istoriei artei și politicii, vieții curente, evenimentelor contemporane, m-am dovedit, poate, apt să percep, cu sentimentul recunoștinței

profunde, față de Acela care a creat astfel destinele, să percep, deci, totuși, doar o parcelă redusă a realului atât de concret, de palpabil al lumii românești, al lumii. M-am așteptat apoi, mai ales în primele zile, săptămâni, luni, ale lui 1990, ca schimbările să fie mult mai abrupte, ca mișcarea nouă a istoriei, care începuse abia, să conștina într-o succesiune cu mult mai rapidă a etapelor. Ceva însă devenise dacă nu cu totul opac, nici suficient de transparent - anume că procese și evoluții întregi ale vieții acestui popor, acestor popoare ale Răsăritului Europei sunt cu atât mai mult părți, elemente ale trecutului cu cât par să arate în mai mare măsură a dispune în continuare, ori pe neașteptate, de forță a avea un viitor exact, a fi apte, încă, să determine sau măcar să influențeze istoria. Este adevărat: comunismul a murit și comunismul există - poate că există permanent, unele ale vieții și altele ale morții; lucrurile sunt ele însele unele trecut și altele viitor, fără ca primele să dispară total, absolut, iar celelalte să le succedă în integralitatea lor. Nu însă despre acest aspect istoric vorbesc acum. Am trăit mari temeri: blocajul schimbării, sufocarea tranziției, evoluției, dezvoltării, inautenticitatea realizărilor noastre politice, o societate persistând în criză - am avut impresia că factorii de autoritate ai lumii noastre sunt doar termenii unor permutări triviale. Temerile noastre nu au fost lipsite de fundament și totuși cred că acum putem fi convinși: mult prea vizibilul unei vremi de tranziție este pur și simplu trecut, de orice fel va fi fost acel vizibil. Va fi, și încă un prea târziu, o nouă cultură, va fi o nouă economie, o nouă societate, o nouă justiție, o nouă demnitate internațională, căci și vizibilul de azi - invizibilul unor ani abia trecuți - este, și el, tot o poartă, de pătruns prin ea și de abandonat, către mai mult viitor. Viitorul - deci, un nou spațiu, al altor crize, dar în nici un caz al celor care au fost

acolade

Seninătatea lui Sorescu

**marius
tupan**

Din păcate, pentru unii autori, ținuta morală și publică a lui Marin Sorescu a fost proiectată de câteva imagini, oferite de o televiziune oportună: într-o anumită îmbulzeală, persoana dădea din coate, pentru a ocupa un loc cât mai vizibil, căci nu suporta să se piardă printre alții. Extrapolând, mulți comentatori au citit în secvențele respective idealul de viață al creatorului, care, singur printre poeți, strecurat printre regimuri, a reușit nu doar să-și întemeieze o operă, ci și să-și impună peste hotare, fără sprijin guvernamental sau vreo organizație creată ad hoc. Abilitatea omului i-a impresionat pe contemporani. Despre rețeta succesului său s-a discutat mult și nu puține au fost opiniile care-i incriminau demersurile și practicile neortodoxe, fie și pentru faptul că semnatarul *Descântotecii* n-a ținut vreodată cont de sancțiunile verbale ale confrăților, hotărât să-și atingă ținta cu orice riscuri.

Nu credem că se simțea apt (și responsabil!) să conducă Ministerul Culturii, dar s-a încumetat să se așeze pe cel mai înalt fotoliu al acestuia. Observatorii malițioși spun că îl dorea folosit în interese proprii. Mai există și o altă ipoteză: voia să rămână în galeria neonomencaturistilor, înnobilând-o pe aceasta cu numele lui. Situații asemănătoare au fost și în alte colțuri ale lumii, în Franța, spre exemplu, iar un prozator ca Mario Vargas Llosa s-a visat chiar președintele unei țări ca Peru. Aceste aspirații nu le-au asigurat faima după care au tânjit. Am putea spune că, dimpotrivă, le-au maculat nimbul, când știm cât de disprețuită e prestația unor politicieni.

Sorescu, desigur, nu s-a remarcat prin ceva în mandatul său. Apologeții săi vor spune că nu avea cum, pentru că i-a fost foarte scurt, iar sistemul în care intrase nu-i îngăduia manifestarea pleneră. Nici alții, mai potriviți pentru astfel de experimente, nu s-au impus. Unii au capotat jalnic, agățați de prima pagină a ziarelor, într-o postură degradantă. Păcătoasa de putere își recrutează mereu victimele!

Din fericire, plecând de pe un fotoliu ministerial, Marin Sorescu și-a regăsit artistul din el, cu care intrase vremelnice în conflict. Aveam să constatăm asta în redacția noastră, atunci când ne-a încredințat un ciclu de versuri. Părea abătut, dar nu învins, sfătos, dar nu insistent. Înainte de orice, era încrezător în destinul său artistic. Nu i se părea că zbaterile-i fuseseră în zadar. Poezia oferită lumii - ne asigura -, era bine primită. De aceea folosea toate mijloacele să o impună. Poate că și alți creatori români ar avea succesul lui pe alte meridiane, dar, din jenă, comoditate sau complexe, nu dau buzna. Sorescu nu s-a sfiit și, slavă Domnului, pare a fi cel mai cunoscut autor român în străinătate. Dacă ar fi trăit mai mult, ne atrăgea atenția Laurențiu Ulici, ar fi devenit un serios candidat la Premiul Nobel. I-a lipsit norocul, nu însă și seninătatea cu care să-și evalueze propria și opera. În vecinătatea morții - pe care și-o vedea venind -, l-am întâlnit pe *Calea Victoriei, în dreptul Academiei Române. În scurta conversație avută, i-am redescoperit încrederea neștrămutată în creația proprie.*

Acum, când vorbim de Marin Sorescu la trecut, cercetându-i opera, ne dăm seama că nu s-a înșelat.

Atunci i-am ars două palme

adrian g. romila

Lansat cu adevărat o dată cu „desantul“ tinerilor de la Polirom. Lucian Dan Teodorovici e acum un prozator a cărui voce narativă a căpătat o personalitate fermă. Autor a două romane (*Cu puțin timp înaintea coborârii extraterestrilor printre noi* și *Cercul nostru vă prezintă*: - primul reeditat anul trecut într-o formă revizuită complet), a două volume de povestiri, a unei piese de teatru (*Elefanți roz. Elefanți galbeni. Și oameni*) și a altor texte în format electronic. Teodorovici e o prezență publicistică de o efervescentă deconcertantă. Bine primit de critică și poziționat sigur în valul de prozatori de cursă lungă, îl regăsim concomitent pe talentatul prozator în pagini virtuale și pe cele de hârtie, în volume proprii și în articole de revistă (între altele, are rubrică permanentă în *Suplimentul de cultură*). Titlurile și ale romanelor și povestirilor sale confirmă, e-adevărat, comicul îngroșat și gălăgios pe care-l degajă textele, dar mereu această dimensiune

În altă povestire, obsesia mirosului urât al gurii acutizează criza ratatului de profesie (însurat cu o gospodină clasică, având un copil care vomită mereu pe pantofii săi), făcându-l să vadă în cele câteva oferte de gumă de mestecat veritabile apropouri săcâitoare. Altădată un preot înnebunește din pricina gândacilor ce i-au invadat biserica, un frate își necinstește sora handicapată (în timp ce o figurină a lui Iisus e aruncată pe fereastră, legată cu o sfoară), un individ e chinat de muștrări de conștiință în legătură cu incapacitatea sa de-a fi cu adevărat milos, iar un asistent colecționează ultimele cuvinte spuse de muribunzi. Destinele tuturor acestor personaje, pare să funcționeze conform programului cercului din bucată *Omul-Pasăre nu zboară azi*: „Spectacolele se vor ține în felul următor: o zi da, o zi nu. Astăzi nu se ține nici un spectacol.“ Cu alte cuvinte, există mereu un „măine“ în care împlinirea e așteptată, un viitor care întreține speranța. Altfel, prezentul e un lanț de eșecuri, de evenimente care mai de care mai groțesti, exagerate sub o lupă narativă ce le transformă în cazuri-tip, redade contrapunctic, lapidar, de un povestitor care intră bine în pielea personajelor și ezită cu farmec să se ia în serios.

Partea a doua, *Să ne ierte pistruiatul*, e o autobiografie fragmentară, pe care autorul ar fi putut-o înscrie într-o *Carte roz a comunismului*. Multe din bucățile secțiunii seamănă tematic cu ceea ce am putut citi în volumul colectiv *O lume dispărută* (Polirom, 2004). Desigur, Teodorovici e mai concis decât cei patru povestitori, mai puțin dispus să dea amploare unora dintre întâmplări (mi s-a părut, prin decupajul faptic, prin tratarea comică și prin scurtimea frazării, oarecum aproape de Paul Cernat), deși multe sunt generoase tramatic și ar fi meritat stoarse de literaritate până la refuz. Moda produselor rusești ajunse în nordul Moldovei (locul de baștină al autorului), culesul bomboanelor aruncate din rapid de călătorii ruși sau polonezi, sacrificarea pe ascuns a vițelului din gospodărie, ambiguitatea Moș Gerilă-Moș Crăciun, misterioasele producții occidentale vizionate la puținele aparate video, ascultarea clandestină a postului Europa Liberă, revolta muncitorilor brașoveni, avatarurile traiului la bloc și al plicticoaselor ore de școală, romanele și filmele adolescenților socialiști, toate refac parfumul unei epoci, privite din perspectiva maturului care a reușit să stocheze în memoria afectivă, ca și cei patru povestitori ai *Lumii dispărute*, momente înconjurate de un halou vag de frumusețe. Pentru că, spune autorul, în decembrie '89 „covârșitoarea majoritate a celor ieșiți în stradă era formată din fani ai serialului *Pistruiatul*“, pentru care „lumea reală

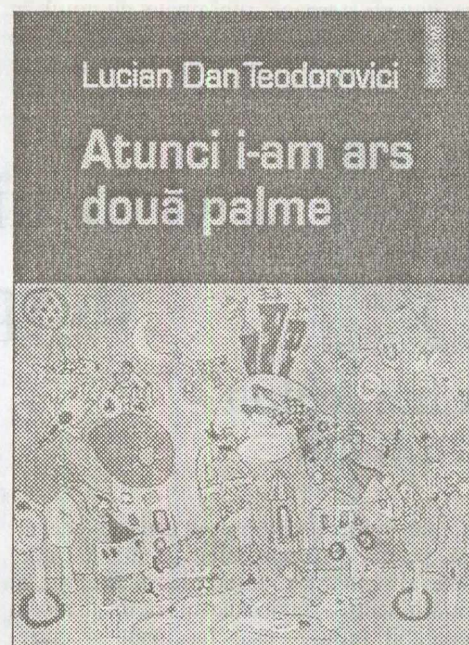
era cel mai bun antidot împotriva manipular. Altfel spus, de cei pentru care orice plonjon ficțiune era mai mult decât binevenit și pen care „lumea reală“ merita din plin înșelată.

Șn sfârșit, a treia secțiune, *Furseci* conține zece „bagatele“, poate cele mai groț bucăți ale volumului, încercări de a pune ecuație absurdul cotidian prin pro încadrabile la granița dintre parabolă anecdotă. Un tânăr e ucis de căderea unui s de moloz care trăgea după el un noroc „bărbat în halat albastru“; o știre fa provoacă inutile concedieri într-o fermă porci (textul mizează și pe jocul schimbări alternative între sensurile cuvântului „ma porcărie“); într-un joc „de-a Iisus“ nici copil nu vrea să fie Iuda decât în schimbul un suc și a unei prăjituri; lupta pentru postul primar devine acerbă într-un sat cu doar c locuitori, soț și soție; doi redactori-șefi rivali împușcă în urma polemicii legate electroutarea unui câine care a atins gară electricizat al unui senator; „un domn

cronica literară

spectaculos-minimalizantă a lumii sale e secondată de un registru grav, de o neputință tragică a personajelor de-a ieși de sub imperiul ratării. Oricâte bufonerii ar face.

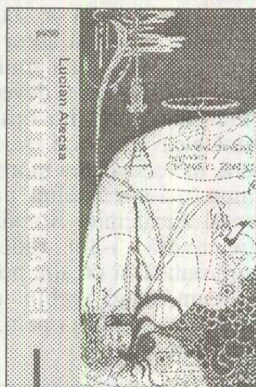
Atunci i-am ars două palme (Polirom, 2004) recuperează câteva din prozele mai vechi ale autorului, insuficient ilustrate, la care se adaugă și puține inedite. Volumul e împărțit în trei secțiuni, diferite ca tematică, dar unitare ca stil. Prima, *Gândacii*, îmi pare cea mai reușită. Ea reînscie în panoplia circărească deja obișnuită a autorului alte personaje, surprinse în „groțesti istorii ale devenirii“ (unul din subtitlurile din volum) cu mijloace tehnice simple, aproape rudimentare, dar de mare efect. Un copil din flori e crescut de mama sa după riguroase principii social-religioase: „1. Fără doar și poate, din moment ce nu fusesem lăsat să mor înainte de a mă naște, eram alesul lui Dumnezeu. 2. Mama trebuia să facă tot ce-i stătea în putință pentru a-mi asigura mie o existență normală, nu ca a ei bătută de vânt, gingașă floare strivită de buldozerul sorții și așa mai departe“. Sfârșește, în urma atâtor „normalități“ eșuate (facultatea, însurătoarea), într-un „scaun de anormal“, mulțumindu-se cu starea de legumă hrănită periodic de soție, căreia i-a dedicat nebunia sa

pălărie“ obișnuiește „să ardă, preventiv, doi palme“ indivizilor care-l interpelează în momente istorice; un mare imitator al sunetelor animale reușește prima oară în viața sa să fac precum cucul la primul praznic la care participă. Bagatelizarea micilor-marilor dram inventate sau posibile, e un excelent motor comicului la Teodorovici, funcționabil mai ales când rulează cu material social imediat. Autorul reușește de minune să se insereze situații și psihologii actuale, pe care, mai apăsătoare, le redeva în savuroase crochiuri caragialen valide prin însuși spațiul narativ redus.

„Palmele“ lui Lucian Dan Teodorovici indică încă o treaptă în evoluția unui prozator viguros, care, din fericire, n-a prea înșelă până acum, așteptările nimănui.

1) **Ținutul Klarei**
(Lucian Alexa)
Editura Dionis

2) **Ada-Kaleh**
(Ileana Roman)
Editura PRIER

3) **Tinerele mele gânduri**
(Taras Șevcenko,
traducere de Ion
Cozmei),
Editura Augusta

Exuberanța ludico-orfică a poemelor din volumul **Diavol cu coarne de melc** nu este definitorie pentru Spiridon Popescu, ci ar trebui considerată mai degrabă una în posibilele sale ipostaze lirice. Există într-adevăr o evidentă plăcere a jocului și o privire în perspectiva spectacolului comic și gratuit a narilor teme ale poeziei (viață, moarte, ragoste, divinitate etc.), cumva în stilul inconundabil al lui Marin Sorescu : „...și află, bunul meu prieten,/ că altfel era pe vremea lui Ma-
lole./ Astăzi dacă ți-ai îngropa iubita în zid/ ai ua, ca popa, douăzeci de ani de pușcărie/ pen-
ru crimă cu premeditare.// Să ne mai mire
aptul/ că mănăstirile noastre sunt fără turle?“

Fragment dintr-o scrisoare pierdută).

Dincolo de ușurința și limpezimea ironică și săltăreața a poemelor (unele ultrascurte, eduse la un singur vers), ai, ca cititor, un permanent sentiment că Spiridon Popescu nu e numai ce vezi, că ți se ascunde cu premeditare ceva, că între esență și aparență e o stare de ensiune opusă vehement tendinței tale de a ex-
edia rapid volumul, după inevitabila „etichete“ și îndosariere cuminte și meticuloasă.

Nelinistitor ar fi, în primul rând, câmpul semantic al cântecului. Suntem foarte departe de poezia văzută simplist-tradițional drept cântec, cu poetul - neapărat - cântăreț al neamului; Spiridon Popescu creează un triptic poezie-ru-
giuine-cântec, preluând o viziune antropomor-
fică asupra elementelor minerale și vege-
ale, precum și asupra viețuitoarelor, transferul semantic și gestică sacerdotală venind dintr-
colo spre om, iar cântecul intrând în osmoză cu divinitatea: „În fiecare seară/ Pasărea își
bleacă genunchii/ Și se roagă la cântec/ Pentru
scrotirea cuibului său.// Obiceiul acesta a fost
preluat și de oameni/ Numai că ei/
Nemaivând cântec, au trebuit/ Să-l ridice la
rang de cântec pe Dumnezeu“ (**Poem**).

Intr-o **Scrisoare către Charles Baudelaire** apare sintagma „cântec spurcat“, atitudinea pe-
nitentă, asumarea greșelilor proprii și ale lumii
conjurătoare presupunând mortificare spiri-
tuală, degenerată în imprecăție. Poetul în ipos-
ază orfică nu mai este capabil să îmblânzească
iarele și tenebrele, harul lui zeiesc fiind ma-
culat de lumea în care trăiește, plină de „atâtea
noituri./ Atâtea lucruri care put“. Asumarea
ragică a mizeriei umane presupune intrarea
definitivă în câmpul semantic al morții, însoțită
de irreverențiosul apel la Dumnezeu, ca martor
și principal vinovat creaționist : „Dar iată, ea
nai mult mă întristează./ Parcă-mi surăde:
„Nu-i nimic curat./ Zadarnic vrei să te-

Din nou de-a râsu' - plânsu'

valeria manta-făicuțu

amăgești, poete./ Chiar cântecul din lira ta-i
spurcat.// O, Dumnezeu nătâng, un' ți-a fost
mintea./ Un' te gândeai atunci când ne-ai
creat?“ (p. 17)

Poezia văzută ca pasăre suferă un proces de metamorfozare în sens cristic, crucificarea prin artă și furtuna amintind de versetele biblice: „Să nu mi-o poată smulge vântul -/ Oricât de mare-ar fi furtuna -/ Pe crucea mea s-a așezat/ O pasăre, mai grea ca luna“ (**Alarmă de gradul zero**). Prin resemantizare, duhul poeziei devine pasăre, iar pasărea - metaforă a esenței spirituale fragile, printr-o maieutică subtilă, în ciuda inocenței mimate parșiv: „Se-nghesuise pasărea în mine./ Dar nu îndrăzneau s-o încăl-
zesc, de teamă/ Că, de îndată ce o să-și poată
iar/ Mișca puțin aripile, - o să zboare“ (**Abia târziu**). Discursul liric, structurat ca o confe-
siune naivă în fața unui cititor complice nu numai la actul creației, ci și la rezultatele ace-
stua, folosește metafora mai veche a creației artistice drept ardere lăuntrică, dar o îmbogățește cu semnificația cathartică și, printr-o conexiune neașteptată în context, îi extrapolează câmpul semantic înspre un eros pigmentat cu sentimentul eșecului: „Abia târziu, când mă rugă iubita./ Mă-nduplecai s-
aprinde în mine focul./ Însă atunci mă ostেনii
degeaba./ Că pasărea își părăsise locul“.

Situat între Orfeu și Sisif, poetul naște în imaginar mitologic aglutinări de gușteri-păsări, ca într-un bestiar unde elementele astrale și cele terestre se îmbină pentru a forma un hibrid fabulos: „Fusese osândit să ridice un bolovan pe un munte./ Dar, de câte ori ridica bolovanul./ O droaie de gușteri fășneau de sub el./ Omul îi lua în palmele lui bătucite./ Le punea câte o pereche de aripi./ Apoi îi așeza în fața oglinzii/ Să se minuneze cât de bine le stă./ Și să zboare./ În curând văzduhul se umpluse de păsări./ Iar zeii./ Care nu mai văzuseră în viața lor atâtea frumusețe./ Începuseră să se certe-ntr-
ei/ Lăudându-se fiecare/ Că lui îi venise ideea să-l osândească pe om“ (**Sisif și pasărea măiastră**).

Nelinistitoare ar mai fi și scindarea personalității, nu în sens schizoid-patologic, ci cu implicații filosofice și mistice, poetul privindu-se pe sine ca pe un altul, detașându-se de *egoul* său, într-o reluare obsesivă a motivului dublului. Reflectarea sinelui în oglindă devine o modalitate gravă de relevare a angoasei existențiale, dincolo de stilul „bășcălios“ ghicindu-se sentimentul tragic al eșecului, al inutilității oricărui efort de (auto)cunoaștere: „Ruine, peste tot ruine./ priviți ce de moloș e-n mine!.../ priviți cum eu (Cel din oglindă)/ Mă prăbușesc precum o grindă/ Și-l prind, făcându-l zob, sub mine/ Pe cel ce-mi fu o viață. Sine“ (**Ruine**).

Ipostaza dual-romantică a ființei umane văzute ca înger și demon deopotrivă este înlocuită cu un hibrid umano-vegetal asemănător cu viziunea rural-arhaică a omului-pom, dar diferențiată semantic prin mutarea aglutinării exclusiv în planul actului de creație: „Mai locuam cu cineva în mine/ Și tare greu era, distinsă Doamnă -/ Eu mă zbăteam să-mi țin curat frunzișul./ El, neglijent, mi-l tot păta cu toamnă (...)/ Acum privește: eu plătesc chirie./ Iar el în mine, singur, se desfată -/ Ferice de cel orb, distinsă Doamnă./ Că nu-și zărește frunza niciodată“ (**Ferice de cel orb**). Orbirea, care intră în câmpul semantic al întunericii și al morții, poate semnifica și ignoranța binecuvântată, sărăcia întru duh, cea care-ți asigură liber acces în paradis, prin lepădarea de lumea

lucrurilor, scutindu-te totodată de neliniști metafizice.

Râsu'-plânsu' nichitastănescian este vizibil în poeme amuzante la suprafață, ușor de expedit sub eticheta de poante burlești, numai că, așa cum se întâmplă de obicei, sub masca lui *povero pagliaccio* se ascunde plânsul dez-
nădăjduit al celui care se vede pe sine prăbușit și învins și nu poate face nimic pentru a se reorganiza spiritual: „M-am aruncat în mine ca-ntr-un hâu./ Voiam să mor. Nu cred c-am reușit./ Deși mi-au scotocit întregul Eu/ Cada-
vrul încă nu mi-a fost găsit.// Deci, nu există probe c-am murit./ Dar nici că mai trăiesc. Cum e mai rău... (**Lipsa de probe**). Chiar și **Rugăminte**, de un umor cuceritor prin ino-
centă, ascunde lacrima: „Domnilor cu puști în spate./ Rogu-vă pre voi frumos./ apărați-mă de mine -/ Sunt un îns periculos.// Pot oricând să sparg oglinda./ Să-mi împrăstii pe podea/ Sinele în mii de cioburi/ Și s-ajung o haimana“.

O altă temă neliniștitoare a poemelor lui Spiridon Popescu este divinitatea. La prima vedere, avem de-a face cu o demitizare, cu luarea în răspăr a celor sfinte, numai că aici atitudinea este cam ca a puiului de țăran, congenital șiret, care intuiește că, și dacă ar

cronica literară

face barbă și mustăți cu creionul chimic pe icoanele cu „Doamne-Doamne“, tot n-ar fi pedepsit, fiindcă ceea ce face este un joc, iar conotația jocului este una paradisiacă, imposibil de sancționat: „Se subțiasse Dumnezeu în mine/ Încât puteam s-ascut cu el creioane -/ L-aș fi salvat. Îl răstigneam, dar cine/ Să-mi împrumute două-trei piroane?// Lumea era săracă rău, vecine -/ Vânduse tot să-și cumpere obloane“ (**Poem cu titlul «Fără titlu»**).

De fapt, spațiul în care se mișcă poetul este unul sacralizat, este o matrice arhetipală și nu presupune coborârea lui Dumnezeu, doborârea lui argehiziană din ceruri, ci urcarea acestui spațiu până la El, prin esențializarea elementelor: „mi-am zidit o cas-albastră/ Și-am pus ochii lui Homer/ Fereastră./ Iara eu m-am pus perdea/ Și cum stam la geam, așa/ m-am trezit - ce-o să vă mire! -/ Vindecat pe veci de orbire“ (**Poveste**).

Dumnezeu nu este văzut ca instanță autoritar-punitivă, ci conotat ca iubire și iertare, într-o viziune care-l laicizează în gestică („Dacă nu taci am să te palmuiesc, mi-a răspuns Demiurgul“ - **Orbirea poetului**), dar îi păstrează neștirbită esența sacră. Conștient că este o parte infimă și fragilă din trupul cosmic al divinității, poetul are libertatea părții în întreg, revolta împotriva necuprinsului reîntorcându-se asupra sa, de unde atitudinea duală: vervă diavolească și sensibilitate retractilă de melc.

Poate că Spiridon Popescu este într-adevăr un François Villon al nostru, adică o haimana inteligentă și băntuită de har, care înjură cu candoare exact ceea ce iubește mai mult: „Sunt un François Villon născut din flori./ În jurul meu roiesc spânzurători...“ (**Sunt un François Villon**).

ION ROȘIORU

Bilanț poetic

Cu ultimul său volum de poezie, **Indiferența textului** (Editura Augusta, Timișoara, 2005), Ion Beldeanu își demonstrează deplina maturitate și pune cu maximă responsabilitate în ecuații lirice întrebări metafizice capitale, potențate de intuiția apropierei clipei celei reci. Momentul bilanțurilor poetice se imperativizează categoric, reversibilitatea traseelor existențiale apărându-i din ce în ce mai imposibilă, numărul limanurilor ocrotitoare prin întreținerea iluziilor alteritare reducându-se și el vertiginos. Însingularizarea melancolică e acum una gravă și poetul regretă sincer zăbovirile în zona repetitivității automatizant-alienante. Depășirea granițelor convenționalității se impune tranșant. Vremea jocului de-a fericirea și de ancorare în succedaneele trăirii rămâne undeva în urmă, cercul morții capricioase și inerente strângându-se tot mai mult în jurul celor ce au crezut nonșalant

galaxia cărților

că așa ceva li se întâmplă numai altora. Singurul panaceu ce mai poate prelungi amăgirea cantonării în basmul tinereții fără bătrânețe și al vieții fără de moarte pare a fi poezia, în măsura în care se mai poate face abstracție de faptul că și iubirea față de ea nu-i cu nimic mai puțin devoratoare de ființă poetică angrenată în înformetatul și perversul maelström textualizator. Deloc întâmplător, mitul pelicanului care rupe din sine spre a-și hrăni puii pătrunde abuziv în povestea despre dulcinea cu ochi de cocaină. Sentimentul extincției inevitabile generează acum mai mult dezabizare decât angoasă, iar foamea ficțională pare să-i cedeze locul celei de real, pentru că doar acesta, privit în ochi și numit ca atare într-o exorcizare, poate vindeca: „Îmi este nespuse de greu/ să reiau poemul de acolo de unde îl abandonsem/ altfel zis/ ascult aceiași tei/ despre care/ ți-am mai vorbit/ într-o zi de solstițiu/ pe când așteptam și aștept/ vestea capitulării// Orașul e sufocat de chermeze și afișe/ aerul are gust de cenușă/ o aud târându-se, cenușa, intrând/ printre ganguri/ și ieșind sub forma/ palmelor rășchirate ale cerșetorilor“ (**Cămașa trecerii**).

Alteori, poetul visează cum câmpiile de maci înaintează să acopere mântuitor rănile cangrenate miasmatic ale orașului putrescent în care proliferază cerșetorii și păsările croncănitoare (**Stare de vid**). Poetul își îndeamnă iubita să evadeze dintr-un astfel de topos urban prin excelență bacovian, el rezervându-și dreptul, ca

altădată Ulise, să audă și să vadă până la capăt spectacolul dezagregării universale și o face în numele memoriei care nu iartă și nu tolerează: „Să nu te întorci de acolo de unde/ pașii te poartă/ străzile mustesc de pericole/ până și ușa casei mele/ stă ferecată în spaime// Eu rămân ținând pe palme/ această carte despre căderea frunzelor/ și despre aromele toamnei târzii“ (**Memoria e o menghină**). Cântecul Sirenelor a fost înlocuit cu povestea de dragoste în care parteneră e Eldora, întrupare personalizată a unei silfide ce bănuie visele poetului ce știe că va avea o ghidă ca altădată. Dante ori Petrarca, „până dincolo de moarte“, aceasta revelându-i-se tot mai mult ca singura realitate indestructibilă și, deci, zămisliitoare de poezie prin chiar aburul de mister care o aureolează (**Întrebări**). Uneori, rolul tainic prin glasul căruia orașul tentacular își face simțite chemările nu mai puțin tainice și dătătoare de fiori e jucat de învăluitoare umbre ademenitoare prinzându-l fără scăpare în hora lor cu nimic mai puțin fascinantă și mai fără întoarcere decât a Ielelor.

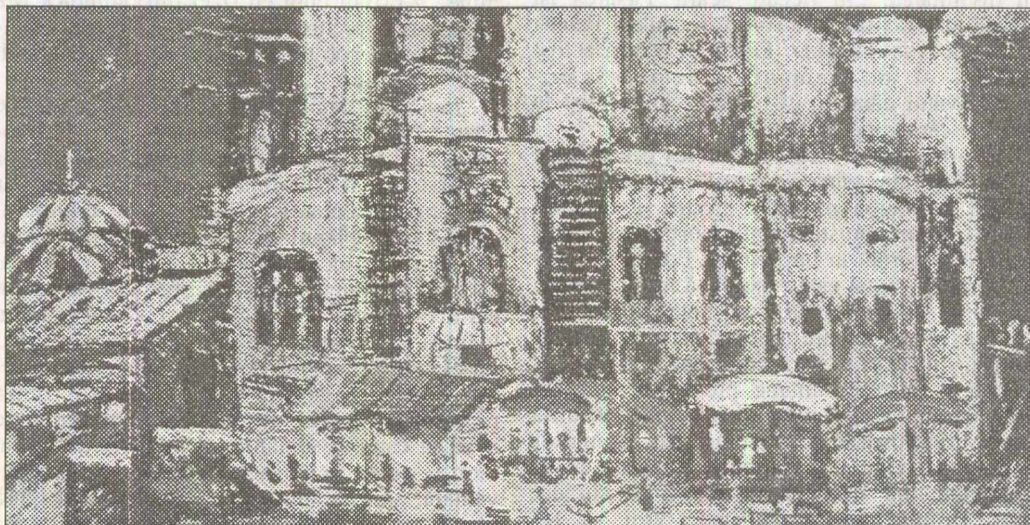
Ficțiunea devine bună conducătoare și producătoare de realitate. Caii - motiv recurent în creația lui Ion Beldeanu - se desprind de pe ziduri ori ies din povești, iar atunci când poetul scrie „copacii se ridică/ încep să umble tragând după ei aromele/ acestei foi de hârtie“ (**A înflorit cristalul**). Senzația că acest proces metamorfozic pe axa ficțional-real poate fi dirijată e de bun augur în măsura în care spaimele existențiale pot fi îmblânzite, eludate sau temporalizate prin prelungirea așteptării intranzitive: „Nu te aproția prea mult/ poți să nimeriști într-o amintire/ de care mereu tot fugi/ locul ei e plin acum de șobolani/ și de vise ce te încearcă/ și te vor încerca// Ia-i capul și i-l zdrobește de zid/ vei fi altfel, va fi mai bine/ ca de pildă, ceea ce vezi/ adică un talisman al așteptării/ în care se poate citi/ altfel de text/ decât cel despre moarte“ (**Altfel de text**).

Demersul astfel vectorizat ca evadare din oglindă e doar un paleativ de moment,

încă departe de a soluționa dram singurătății ori a lipsei de comunicare (**Cum ai rămâne detașat**). Amintirile continuă să supureze, în ciuda abaterii atenției de la ele către podul de vamă fi nala care se insinuează cu de la ea puter pe fundalul fotografiilor ce se înverșunează să-i confere nemurire clipei c temperatură scăzută. Încercarea poetului de a-și sufoca țipătul expresionist - alt constantă a liricii sale - se dovedește, în cele din urmă, un fiasco, atâta vreme cât spaimele capitale își desăvârșesc neabătut tainica lor lucrare inevitabilă (v. **Ghepardul așteptă, Culoarea spaimeilor Pândă fără capăt etc.**)

Indiferența textului vertebreează un discurs poetic a cărei frumusețe tulburătoare constă în a sugera întrebări despre „pădurile care ar fi putut să fie și niciodată nu vor fi“, cum ar spune Lucian Blaga. Modul personal al lui Ion Beldeanu de a-și presăra, într-o speranță eternei reîntoarceri cenușa rezultată din autocombustia totală a ființei într-o poezie, pe cărarea marii treceri, gest rimând într-un procent impresionant cu al asumării lumii pe care i- fost scris s-o traverseze și care nu s- dovedit cătuși de puțin una paradisiacă: „Mi-ar place să alerg pe valurile reci/ al refluxului/ dar dacă sunt întrebat/ cine lăsat orașul vraiste/ iată rinocerii darâmcatedralele/ din Piața amiezii// Nimic. Sun un singuratic neconsolat/ sau așa ceva, adică unul care își bagă mâna în foc/ și mulțimea dă năvală,/ înfundându-și buzunarele cu mierlele/ ameteite de tristețe// Îmi torn cenușă în cap/ nu mă știu să silabisesc nici literele/ nici literele nu mai rămân în picioare/ se lasă călcate mototolite/ de câștigătorii pariului orb Din urmă se instalează tăcerea“ (**Nimic nu seamănă cu altceva**)

Ne raliem într-o opinie a lui Adrian Dinu Rachieru, prefațatorul cărții, care sugerează că Ion Beldeanu e nu doar un poet sucevean trudit la revista „Bucovina literară“, ci unul de pretutindeni ultimul său volum pledând convingător pentru această binemeritată ipostază, într-o vreme și într-o lume în care, din păcate, se scrie sufocant de mult, condeierii de realitate vocație sucombând nu o dată sub avalanșele nestăvilite pe care le declanșează în neodihna lor, grafomanii din toate leaturile!

Aparut, spre marea bucurie a tuturor cititorilor curioși, care așteptau aproape fără speranțe după trecerea timpului, partea deocamdată secundă a **Amintirilor** lui C. Beldie, de data aceasta purtând titlul **Oameni văzuți de aproape**, Editura Roza Vânilor, 2005. Noul editor, Dan Zamfirescu, relatează lungă și întortocheată istorie a manuscrisului lăsat de autor moștenitorilor legali, dar și or amici mai experți. Deoarece crezuse în grabă a revela a textului, chiar în socialism. Ajuns Editura Minerva, deci după 1970, el a fost zut și de mine fugitiv: mi s-a părut că e enorm, b forma unei cărți tipărite ar fi trebuit să aibă eo mie de pagini! (Mai târziu, fiind avertizat upra valorii lui de câteva artole ale lui Șerban oculescu, am aflat de la Z. Ornea că fusese tras de proprietar din cauză că era nepublicabil, cuprinzând un larg capitol despre Nae Ionescu in de accente critic, dar care ar fi „servit” totuși emoria acestuia.) Dar redactorul-șef al editurii re, în spirit mai liberal, se luptase să-l scoată la eală, mi-a răspuns ceva ce nu apare în aplicațiile ulterioare: el ar fi cuprins și amănunte ompromițătoare din aceeași afacere de la entrala Cărții în care era implicat și prof. Octav nicescu, savantul academician, devenit prin easta intangibil! Avem, așadar, un model de ul în care funcționa cenzura în comunism: în mp ce un tip periculos ca Nae Ionescu nu putea pomenit decât prin insulte, la care se însărcinau ribii regimului, Octav Onicescu, fost membru Senatului Legionar, devenise tabu prin ceptare în panteonul cultural datorită meritelor iintifice.

Față de toate aceste accidente, n-ar fi exclus ajungă a fi publicate cândva alte pagini din este prețioase memorii, din care autorul a

opinii

oucat să citească prietenilor săi Șerban Cioculescu, dr. N. Vătămanu, Vladimir Streinu, cel n urmă calificându-le drept opera unui „Saintimon de Tirchilești”, datorită stilului nu o dată ulgar și intențiilor denigratoare, în fine propenunii spre amănuntul de curiozitate, doar picant, an Zamfirescu merită din plin elogi pentru erformanța de a reconstitui textul (integral?) și l edita la propria-i editură: succesul indiscutabil e public se dovedește încă de pe acum o răsplată deși nu unica. Numai că inițiatorul este un om e știință și de pasiune (I-aș numi: din rasa lui N. orga, deși desigur nu de anvergura acestuia) pe are zecile de pagini despre Nae Ionescu l-au ert-circuitat în admirație pentru... Beldie, asupra ăruia se exprimă cu mult exagerate elogi, fără i depeteze în el cazul tipic al unui ratat intelectual ce se răzbuună la bătrânețe pe ceea ce n-a alizat numai și numai din propria-i vină: tânăr udent și „filosof” promițător, autor a două roșuri care anunță un program de anarhism inteectual anticipând cu mult **Itinerariul spiritual** al i Mircea Eliade și **Manifestul „Crinului alb”** l lui P. Pandrea, el n-a mai perseverat, a alunecat e panta „trăirii”, cu femei și băutură, părăsind de pt literatura și scrisul în care s-ar fi putut ilustra a un gazetar remarcabil și a străbătut clocotul remii pe care-l profetise, în slujbe fără legătură u intelectualitatea, complet orb la drama enecației lui, care va fi a întregii culturi omânești. Partea cea mai fructuoasă a trecerii ale prin lume e angajarea redacțională la „Noua evisită Română” a lui C. Rădulescu-Motru și la ldeea Europeană” a lui Emanoil Bucuța, pe care și admiră superlativ; majoritatea scriitorilor apar n relații cu el de simplu contact și lucrul acesta e simte.

... Că Beldie va fi fiind „unul dintre cei mai nzestrați și mai realizați memorialiști români” amâne discutabil; mie mi se pre mai aracteristică situația lui colaterală, spre leosebire de memorialistica celor implicați în venimentele istorice, de la N. Iorga, al. Vaida-

Farmece până la confuzie

alexandru george

Voevod, Oct. Goga sau I.G. Duca sau în comedia literară a vremii, ca E. Lovinescu sau Șerban Cioculescu. Volumul **Oameni văzuți de aproape** este grupat pe medalioane „profesionale”: **Medicii** (V. Roșculeț), **Inginerii** (Mircea Iorga), **Diplomații** (Al. Duiliu Zamfirescu), **Scriitorii** (Sărmanul Klopstock), **Poetul** (Tudor Arghezi) etc. cel mai amplu și interesant fiind al celui cu care a fost o vreme foarte apropiat: Nae Ionescu, trecut neașteptat la capitolul **Retorul**. E vorba de aproape 200 pagini, dublate dacă nu triplete de editor prin comentarii copioase, de multe ori contrazicătoare la majoritatea afirmațiilor și informațiilor date de Beldie: iată, deci, un procedeu cel puțin insolit de a edita o carte! Mare admirator al celor doi foști prieteni, Dan Zamfirescu oferă propria-i versiune acolo unde nu e de acord cu autorul.

În lungă și foarte subiectivă sa pledoarie, editorul menționează și un vechi articol al meu, **În căutarea lui Nae Ionescu**, reprodus în volumul **Întâlniri** față de care aduce unele precizări pe baza studiilor doamnei Dora Mezdrea, menționând însă că eu însumi le-am dat drept îndoielnice, deținându-le de la un fost coleg de liceu al viitorului filosof: el n-a avut decât o soră, iar fratele său a murit nu de gripă spaniolă, ci într-un accident în care a folosit imprudent o grenadă. Dar eu consider că Nae se trăgea dintr-o familie „umilă”, originară din satul de țigani (mai apoi eufemistic numită Tătari), fizionomia lui foarte brună întărind ideea acestei origini (el era, după spusele martorilor „ceacâr”, adică avea un ochi de o culoare și altul de alta). N. Iorga, în pamfletul său din care eu dădeam un fragment, îi se semnala „ochii turcești învârtiți în orbite”, promițându-i o lovitură cu singurul picior care nu se afla în groapă (**N. Iorga, Mircea Eliade, Nae Ionescu**, în volumul meu **Întâlniri**, p. 89).

... Numai că, odată cu marele istoric, dăm peste alt pol exploziv al admirației lui Dan Zamfirescu, ceea ce în contact cu celelalte riscă să prăjească totul, dar și să deschidă o problemă mult mai importantă decât amănuntele de mai sus puse în discuție: anume iorghismul foarte temeinic și, abia înaintea dispariției ambilor, dezmițit prin „cearta” lui Nae cu maestrul lui din prima tinerețe. Or, în legătură cu aceasta, mi se lămurește o „taină” care m-a preocupat mult, de acum mai bine de o jumătate de veac: de ce a fost exmtriculat elevul Ionescu C. Nicolae cu unul dintre cele mai drastice verdicte ce erau la 1909 în uz. (Cunoscând procedimintele vechii școli, eu am avut bănuielele cele mai sumbre: că elevul va fi furat ceva, că va fi riscat o fraudă, ceva mult nepermis și a trebuit să plătească astfel. Dar nu, a fost vorba de cu totul altceva și anume spre onoarea sa.)

Din actele revelate de doamna Doina Mezdrea rezultă că elevul a prezentat în ultimul an de liceu la o teză o versiune cu totul diferită de cea oficială cu privire la istoria statului român din ultimele decenii. Acesta n-ar fi fost opera generației 48-iste; autorul ar fi fost Cuza care ar fi știut „să concretizeze” ideea unirii în sufletul țaranilor români, boierii unindu-se doar „între ei”. Tânărul elev nu aproba aducerea unui domn străin, ceea ce ne-a dus din capul locului la o politică „pseudo-democratică”, căci „n-am avut niciodată (mai apoi) o politică agrară”. Blasfemia continuă cu aprecierea că nu un domn străin era soluția, ci acela care-i înțelegea pe țărani: „Politicienii noștri, care nu voiau - cum de altfel prințul străin - să-și pericliteze interesele familiilor lor - au fost ei înșiși exploataorii cei mnai teribili ai țaranilor pe care Cuza voia să-i facă proprietari rurali”. Dan Zamfirescu, reproducând textul și considerându-l exemplar pentru ce va crede N.

Ionescu mai târziu, îi corectează „singura eroare de logică” (!), când neagă generației 48-iste „realizarea unirii” din 1859, deși textul e mai plin de învățăminte. Toate consecințele politice până la Unirea cea mare și așezare a statului țin de programul revoluționarilor (nu „generației”) de la 1848: unirea, împroprietărirea țăranilor, votul universal, prințul străin ca garant al tuturor câștigurilor, cu scopul final independența, întregirea neamului și integrarea în Europa sunt opera boierilor de la 1848.

(Să ne gândim la ceea ce a pățit și Felix Aderca dat afară din toate liceele din țară pentru a fi scris într-o teză rânduri considerate ireverențioase despre creștinism pe baza **Vieții lui Iisus** a lui E. Renan și a altor autori de același tip. În cazul lui Nae Ionescu, ministrul Spiru Haret, care poate chiar îi împărtășea opiniile, a revocat sentința prea severă și i-a îngăduit elevului să termine liceul.)

Este cu totul lăudabil ca un elev de liceu să fi avut „ideile” lui despre lucruri atât de grave, dar mi se pare surprinzător că Dan Zamfirescu nu observă aici esențialul: că ele erau în mare măsură iorghiste, adică ale celui ai agitator naționalist de la începutul veacului care, trecut prin criticismul junimist, mergea pe linia unui pro-agrarianism tipic altui conservatorism (S. Mehedinti și C. Rădulescu-Motru fiindu-i foarte apropiați); negarea 48-ismului, exaltarea lui Cuza, eroarea de a împinge spre Europa (Iorga însuși revenind cu multe laude la adresa întemeietorului „dinastiei”). Nae Ionescu a trecut și el prin mai multe faze până a se înfățișa ca „învățătorul” de la Catedra de Logică și Metafizică și ca un gazetar acut, de pură opoziție. Așa cum a spus-o el însuși, a fost inițial „prima generație Neculai Iorga”, apoi, în mediile boeme bucureștene, a trecut la unele contacte moderniste pe care le va întări în Germania, unde a căzut în plină explozie expresionistă. Tot aici va avea contactele cele mai profunde cu marxismul în acel adevărat cazan în clocot din care va ieși și nazismul, în fine tot acolo se va produce o apropiere maximă de Biserica Catolică și de gânditorii din sfera ei.

Cel care i-a putut urmări acest serpentinat itinerariu va fi primul său discipol, P. Pandrea, autor al unui magistral „portret” pe care cu l-am publicat după versiunea primă din **Cadran**, autorul **Portretelor și controverselor** fiind, în deosebire de Mircea Eliade, elevul obedient, unul de alt tip: care l-a urmat și prin contrarietate și contestare, așa cum am mai spus-o, ajutat fiind și de temperamentul prăpăstios, de propensiunea spre excesiv, dar și de sfârșitul tragic. Pasionat cititor al lui Nae Ionescu încă de pe la 20 de ani și frecventând intens filosofia, am fost intrigat de personalitatea acestuia, nelimitându-mă la paginile tipărite, procurându-mi și unele cursuri încă nepublicate sau la **Izvoare de filosofie**. Efectul cel mai spectaculos a fost descoperirea că lecția sa de deschidere, **Funcțiunea epistemologică a iubirii** este o simplă parafrază după **Liebe und Erkenntnis**, de Max Schiler și am făcut dovada punând textele pe două coloane, ceea ce Z. Ornea a semnalat cu încântare, vorbind de atunci înainte de „plagiatul” lui Nae, ceea ce e totuși altceva.

Dan Zamfirescu a binevoit să-l pomenească sumar, el fiind cuprins în același volum **Întâlniri** de care a vorbit, dar nu și despre celelalte trei articole, după cum aproape nimeni nu vorbește de contribuția mea la cunoașterea dramaticului și polimorfului filosof și nici de interpretările pe care am prezumția de a le socoti și azi juste.

Călător în timp și spațiu

Pe malul mării, în jocul lin al razelor lunii
Când noaptea-și revarsă tainele pe pământ
Simt cum sunt Doamne, în calea luminii
Un praf de nisip, un grăunte de gând.
Aflat în zbor între albastru și imensitate
Uimit nu știi ce să alegi de ești întrebat
Marea ca o certitudine, ce-ți este aproape
Ori cerul plin de taine, misterios, îndepărtat
Ah! Cum te gândești și cum te trăiesc
Doamne, cu mintea ațipită și inima trează
Doar Tu puteai să învecinezi împărătesc
Val pieritor de mare și munte ce durează!
O vreme, pe muntele înmiresmat Olimp
Sălășuit-au zeșori mulți, cu stăpânul lor Zeu
Dar s-a primit un sfânt mesaj după un timp
Și lumea a înțeles că Tu ești Unic Dumnezeu
Și ți-a zidit piatră cu piatră lăcaș sfânt
În Țara norilor, loc de închinare și slavă
Meteora, să n-o întrecă alta pe Pământ
În neprihănire, rugă și vrednicie bravă.
Aici mi-am îndoit eu cu credință și smerenie
Genunchii, iar fruntea spre cer am înălțat
Azi spre amurg, la slăvitoarea vecernie
Vibrând în arome de mirt și cuget curat.
Soră cu Marea Lavră din Athos, cu Sihăstria
Lăcașuri sfinte în care rugile nu conțenesc
Ca în strămoșeștile mănăstiri din România
Am simțit că mă hrănesc cu duh, dumnezeiesc,
Poate ruga fierbite pe loc mi-a deschis
Spre înțelesuri profunde o nouă cale
Și accesul meu de grație spre necuprins
E cadoul fabulos, e darul Măriei Tale!
29-30 sept 2004
Nei Pori-Grecia

Descoperire

La margine de drum m-abandonez în iarbă
Mintea-mi îngenunchez lângă un plop
Și raze curg din ochii mei potop
Spre infinitul cerului, să-l soarbă
Fantastic este plopul, un mândru solitar
Gigant orfeic, înfiorat de revărsatu-albastru
Ca ochiul când privește statui din alabastru
Și ornamente sacre din os și chihlimbar
Ce liniște ancestrală! Ce lungă e secunda!
Ce luminos e norul, ce orbitor e gândul
Ce vrăjitor e vântul ce vine cu descântul
Când fruntea ți-o atinge-n treacăt unda.
Aici, eu redescopăr în mine universul
Un microcosmos unic, rătăcitor, activ
Ce-l clatină doar visul și dorul inventiv
Iar urii pătimeșe nu-i înțelege sensul.

Primăvara

Tu ești iubită de milenii
Te așteaptă cu nesaț sătenii
Bunicii cu copiii, laolaltă
Se simt de vîrsta ta ca altădată
Ești hogaș ce-a furat din timp
Trei luni apoi chiar din Olimp
Ai luat esențe parfumate
Stropindu-ne florile toate
Ești zâna din povești frumoasă
Ce alungă iarna somnoroasă
Ești adierea cea mai lină
Ești zumzetul de prin grădină
Ești raza caldă ce trezește
Falcicul codru ce înverzește
Azi ești narcisă zâmbitoare
În straiul alb de sărbătoare
Ești în văzduh o simfonie
Ești a naturii armonie
Ești revărsat multicolor
Ești zbor geometric de cocor.

Psalm

Asemenea unui copil zburdalnic și cuminte
m-aș cuibări în poala Ta, Preasfinte!
Cum pajiște îmi deveniai știi bine, odinioară
Mintea mea iarăși din creier, în inimă coboară!
E locul sigur mai retras aici, mai larg
Cât vezi cu ochii marea de sus de pe catarg
Mai liniștit și totodată legănat, adormitor
Sălaş râvnit spre mântuire de orice muritor!
O! cum mai aleargă iezii neprihănirii iar
Parcă treziți din somn să sară peste jar
Să pască din râvnita Ta înțelepciune
Să poată apoi să-nalțe spre cer o rugăciune!
Îți mulțumesc O! Doamne, Ție care m-ai făcut
Pentru urzeala miraculoasă a chipului meu
nevăzut
Sunt a Ta! Ajută-mă!

Nu lăsa Răul să mă scufunde
Ori mărire halucinante ale iluziei
să mă inunde!

Înviere

În inimă e zvon de primăvară
Prinos din cer se cerne, mă împresoară
Neîndestulată, privirea descoperă cărări
Ivite din trecutele, vechi căutări
Îmi amintesc o palidă, tristă icoană
A vremurilor noastre de prigoană
Dar iată! Acum lumina se revarsă blând
Și simt în pieptu-mi, zbor aprig și tumult
Adânc, dogoarea îmi pătrunde până-n sânge
Vibrație benefică mă învăluie și se răsfrânge
Ecou de glorie și slavă, cânt de preamărire
Sunt psalmii tainici, smerit semn de iubire!
Vrednicește-mă Doamne să nu uit
Fața desăvârșirii Tale pe pământ!

Iisus nu poate fi furat

Privegheați! ne îndeamnă cu duioșie
Și fermitate sfântul apostol Pavel
Invocând învățătura rostită altădată de Iisus
Privegheați! ne spun și alții acum
Că vin hoșii de icoane
Într-o noapte, pe furiș vin.
Sărmani neghiobi,
Ei nu știu că sunt orbi!
vor neapărat
să fure chipul Domnului
ei nu știu oare
că Iisus nu stă în icoane
ci în suflet
și nu poate fi furat?
Unde El intră poftit,
se povestește
Ca în basm, rămâne și sălășuiește
În inima celui smerit.
Nimeni nu-L poate lua!
Nu vă mai osteniți
Nu vă mai cățarați
Pe o improvizată scară
Nu-L puteți birui
El rămâne cu noi, în noi
Și în afară.
Privegheați! Privegheați!
Să nu vi se fure sufletul!

Orbul vindecat sâmbăta

„Atât cât sunt în lume, lumina lumii sunt“
Ioan 9-5
Ziua de sâmbătă...
Soare prietenos își revarsă razele
Peste cetăți și câmpii.
Nimeni nu lucrează
Nu ară, nu seceră
Nu pregătește mâncarea

elena armenescu

Se merge doar le templu.
Văzduhul ademenește lumina nouă
Pe ierburi crude, boabele de rouă
mici diamante împodobesc grădina
Norii rari se dispersează, se îmbină
Trec peste râu spre nord, cerului se închină
Fiul lui Dumnezeu atoatevăzătorul
Urmat din curiozitate sau credință
De poporul doritor de pocăință
Îndurerat și umilit de robie
Le cunoștea păcatele și a lor fățarnicie
Fața onora prefăcută
Nevăzută, o știe.
Venise vremea muncilor de primăvară
Vremea Lucrărilor,
Vremea Domnului!
În străfunduri
Măslinii înfrunzeau, rodiile
Pregăteau noua rodire
Fiului Omului
Nefericiți, fără păcat, erau părinții
Copilului născut orb, fără să știe
Că erau destinați de Împărăție
Pentru trăirea minunii
Pentru cutremurarea lumii.
Iisus lângă orb se oprește
Ochii îi dezlipește
Și... minune! Lumina îl năvălește.
Întunericul pentru cel orb născut
rămâne la timpului trecut!
Iisus
Prin darul ceresului Tămăduitor
Prin dumnezeiască putere
i-a dat omului vedere
fericindu-l,
I-a dat încântarea și râsul
la vederea culorilor,
fuga
pe ascunsele până ieri căi,
arcuirea și ruga
de mulțumire,
ceasul de preamărire.
Copilul născut orb, crescut nezglombiu
Acum bărbat al clarităților
Trăiește revelația întâlnirii
cu Dumnezeu Cel Viu
Stă năuc în fața Lui, nu știe ce i s-a întâmplat
Cred și nu crede că s-a vindecat.
Atunci Iisus l-a întrebat cu voce de abis
Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu?
Și zarea s-a deschis
- Cine este Dumnezeu?
Întreabă cel care vede în fine
- L-ai și văzut, spune Iisus.
Este
Acela care vorbește cu tine!
Un strigăt de bucurie, neșovăitor
Se înalță către cer,
preaslăvitor pentru Dumnezeuul Adevărat
Dumnezeul „orbilor

martie 2005. Fac un drum cu mașina la Craiova. După ce mi-am terminat treaba (surprinzător de repede!) la Curtea de Apel, unde am însoțit o rudă, vizitez Biserica Madona Dudu. Construcție uimitor de înaltă, impunătoare, rece, din anii '20-'30. Un interior vast acoperit de picturi bine întreținute ce degajă o energie melancolică și operativă precum un cântec din trompetă. Spațiile dintre imaginile sfinților apar dreptunghiuri cu înfloriri în aur, de o mare vervă grafică, precum un ecou din *Requiem*. La ieșire grădesc în curte, spre surprinderea mea, o cruce modestă care marchează mormântul lui Vasile Cârlova, scriitorul și abșul veacului al XIX-lea. Dumnezeirea și poezia adunate la un loc.

În aceeași zi, solară și imprevizibil caldă (sunt peste 20 de grade C!), văd, în goana rașinii, casa din Peșteana-Jiu, unde mi-am petrecut cinci ani din copilărie. Acum funcționează într-însa un dispensar veterinar. În partea din față a curții, goală odioasă, a apărut între timp o livadă de pomi ceja viguroși. Casa e aparent neschimbată, dar are o ușor contractată totuși, paralelipiped al nostalgiei. Simțământ curios: parcă mă așteaptă la o enigmatică reîntâlnire, dincolo de învolburările timpului, ca un loc rezervat

memorii

în sala unui spectacol fantomatic care se desfășoară în mână mereu.

Moment negru. Existența ca o robie. Cum să scapi din lanțul ei, să fii liber și independent de idoma unui lucru?

Trecutul poate mai curând adăposti speranța decât viitorul, aidoma unei cărți rumoase care îți dă o stare de reverie după ce ai terminat-o de citit, te purifică prin procesul de finit al Formei. Viitorul e informatic și laotic. Speranța nu se poate lega de haos, ci de o structură măcar parțial cunoscută.

„Reclama poate fi definită drept știința de a opri în loc inteligența omului exact atât timp cât să scoată banii din buzunar“ (Stephen Leacock).

Un obsedat al laconismului, năzuind a se distinge exclusiv de propoziții care să nu lepăsească două-trei cuvinte și a redacta doar telegrame. Idealul său: poezia alcătuită dintr-un singur cuvânt.

Fișele unui memorialist

Gheorghe Grigurcu

Nostalgia cântă neîmplinirea dorinței, muzicalizează fatalitatea.

A cânta: a echilibra știutul cu neștiutul.

Cuvinte care înveslesc de-a dreptul lucrurile și cuvinte care de-a dreptul le întristează.

Groaznice lacune de cultură ale celor mai mari între mari. Platon nu l-a citit pe Hegel, Kant nu l-a citit pe Heidegger, Dostoievski nu l-a citit pe Proust, Shakespeare nu l-a citit pe Beckett...

Indivizii mulțumiți de existența lor dispun de regulă de-o antenă pentru comic bine conturată. „Filosofia“ lor are nuanțe bufe, ca o revărsare hazlie a berii peste buza unei halbe umplute în exces.

„Un critic literar cam morocănos de felul său și sub pana cărui mai toți autorii ce-i încap pe mână seamănă leit, devenind și ei morocănoși, semnala nu prea demult marele «pericol» ce paște literatura română: ca ea să fie literalmente strivită de suprapopulația poetică! Întorcând pe dos celebra alegație a lui Vasile Alecsandri, acest critic suferind de bilă a pretins, într-unul din cele trei ceasuri rele ale zilei de marți - ziua lui preferată - că poezia e un fel de pojar simptomatic al culturii române: până ce nu spune adio poeziei, această cultură, cu literatura ei cu tot, seamănă cu un copil blestemat să nu mai crească și să nu se mai facă mare. Cu alte cuvinte, dată în mintea copiilor, literatura infestată de prea multă poezie în dauna suratelor ei mai serioase ca proza, dramaturgia și chiar critica literară are soarta adolescentului necopt rămas pe pragul pubertății, incapabil să ajungă la maturitate. «Românul s-a născut poet» - zicea veselul Alecsandri; da, însă e musai ca el să moară... prozator sau filosof, adaugă morocănosul nostru critic, punându-și în cap tot poporul de poeți din România. Nu doar numeros este acest «popor», ci și, vai, foarte talentat, atât de talentat încât s-ar putea ca, privit dinspre viitorul pe care cei mai mulți dintre noi nu-l vor apuca, el să însemne ceea ce a însemnat, pentru secolul trecut, epoca fastă a literaturii române când pe

coridoarele ei mult mai strâmte decât cele de azi apăreau admirabilii «șazeciști»“ (C. Stănescu).

Împlinirea poate fi socotită iluzorie, neîmplinirea niciodată.

Utopia: o neîmplinire omologată.

„Omul cumsecade de la Paris, minte de zece ori pe zi, femeia cumsecade de douăzeci de ori pe zi, omul de lume de o sută de ori pe zi. N-am putut socoti niciodată de câte ori pe zi minte o femeie de lume“ (H. Taine).

Minciuna are picioare scurte, dar... mână lungă.

N-am impresia că umorul se poate întinde la nesfârșit, că poate deveni o industrie. Calitatea sa presupune pudoarea selecției, a delimitării convenabile și, neapărat, alternanța. Mă intrigă mai mult decât mă amuză o revistă în care materia umoristică se revarsă săptămânal pe hectare întregi de tipărituri, ca și cum pe lume n-ar exista nimic altceva...

Încăpățânarea: caricatura consecvenței. O consecvență desfigurată de prostie.

A lua în serios pe cutare bârfitor mărunț care nu încap-n lume din pricina umbrei tale ar însemna să nu te iei în serios pe tine.

Între credință și inteligență există o relație capitală. Credința e o transfigurare mântuitoare a inteligenței. Inteligența lipsită de credință are strălucirea de flacără neagră a lui Lucifer.

Jocul inocent al timpului care uneori se comprimă pe durate obiectiv lungi („Cât de repede trec anii!“), alteori se dilată pe durate obiectiv scurte („Cât de încet se scurg zilele!“), ca și cum ar vrea să ne semnalez natura sa liberă, ludică. Cu cât înaintăm în vârstă, cu atât timpul se copilărește pentru noi...

1) **Inscriptii pe suflet**
(Dumitru Sandu)
Editura Tridona

2) **De șapte ori șapte păcate**
(Sebastian Drăgan)
Editura Cetatea de Scaun

3) **Sub norii de plastic**
(Lazăr Lădăriu),
Editura Dacia

emil rațiu

O fărâmă de pietate

O fărâmă de pietate pentru cei care nu mai sunt, gândi Virgil. O lacrimă îi umfla pleoapele, i se scurgea rece pe obraz. Dar nu era totul un bal mascat? se întrebă. Era posibil ca în vreun loc oamenii să rămână neschimbați, să nu se transforme? Atunci iadul și raiul mai existau?

Nu s-au schimbat deja oamenii în Eden? Și în acest fel, nu se transformau cu ei înșiși iadul și raiul? Așa cum se transformase și Anna? N-a fost și Lucifer un înger care s-a schimbat?

Vai, lucrurile se descompuneau, se transformau, în afara spațiului și a timpului, cu o viteză amețitoare și, din mormântul ei, cu orbitele goale, Anna îi surâdea:

cerneală proaspătă

- Amore, dragostea noastră a fost clădită pe o piatră mai albă decât toate, dintr-un șirag de pietre albe. Adu-ți aminte de mine și nu mă uita!

Figuri se descărnau, se învălmășeau, se răsuceau într-un lanț fără noimă, într-un balet monstruos. Unde era viața lui? Își aminti de figurile hâde din noaptea de la Constantinopol, care se descompuneau și se formau una din alta. Aceea a fost prima poartă a vieții mele, hăul din care s-a închegat viața mea de acum, își zise; iar aceasta era cea de a doua poartă. Dar acum nimic nu-l mai trăgea în sus!

Unde era mărul cunoștinței din care mușcase când plecase din România? Răcni.

Îl deșteptară într-o infirmerie. Era lac de sudoare. Acesta era efectul șocului psihic asupra criminalului, explica un doctor unui învățăcel mai tânăr, la căpătâiul lui. Îi puseră prișnițe pe frunte și se depărtară. Încet, încet, își revenea. În jur era un grup de oameni distinși care-l intimidau. Un domn mai în etate îi părea că era doctorul închisorii, care-l consultase când intrase acolo. Se vede că locuia aici, își zise. Altul, foarte distins, cu barbișon, vorbea cu eleganță de vilele de pe litoralul de la Ostia. -Măine de unde vrei să te iau, să te duc acolo cu mașina mea? De la cinematograful Barberini sau de la Porta Pinciana? Eu trec pe Via Veneto, îl întreba pe altul.

Îi părea că visază. Nu mai era la închisoare? Ușa era deschisă și se intra și

se ieșea când se voia. Văzu atunci intrând pe un omuleț cumsecade, cu figura zămbitoare, care era funcționarul care înregistra deținuții la intrare. Îl înregistrase și pe el, și-l amintea perfect. Dar cum nimerise acolo? Era apartamentul privat al administratorului închisorii! Ce căuta dânsul? Cei doi domni stăteau la o masă pe care era întinsă o față de masă impecabilă de olandă albă. Veselă și tacâmuri, cu furculițe și cuțite rezemate pe suporturi din câini de metal, stăteau printre șervețele de masă imaculate din aceeași olandă. Un tânăr voinic, cu o expresie servilă pe figura tâmpă îi servea. Dar era cel care le aducea mâncarea în celule, îl recunoscuse. Nu își dădea încă seama cum se afla acolo.

Cei doi domni discutau fără să-i dea nici o importanță. Cel cu cioc începu la un moment dat să-i vorbească celuilalt de niște terenuri de pe Coasta de Fildes, parcă „Dar îți dai seama?” îi zicea. Și-i spunea o cifră. Dar nu costă nimic! Clădim acolo! Un franc CFA costă oficial în Elveția 100 de lire. La Roma îl cumpărăm cu 10 lire! Avem concesiunea guvernului. Peste doi ani, când se instalează companiile petrolifere din USA, le vindem apartamentele la același preț ca în Florida! Îți dai seama? Mâna de lucru nu ne costă nimic. Nu investim nimic și în doi ani se revarsă o ploaie de bani. Apartamentele le mobilez eu, din magazinele mele. Îmi convine poate să deschid o sucursală locală. Celălalt îi propunea o contrapartidă.

- La Gaeta ajung o sută de lăzi cu „blonde”. Ți le furnizez eu... Câștigi de zece ori mai mult. Ce zici?

Celălalt scotea din buzunarul halatului, căci erau amândoi în halat și papuci, calculatorul. Stătea concentrat câteva secunde, apoi îi întindea mâna și-i zicea: „S-a făcut!” chemau după tânărul voinic care servea în celule și acesta venea în poziție de drepti.

-O sticlă de șampanie! comandau.

Venea un gardian înveșmântat în halat alb peste uniformă și-i măsura temperatura lui Virgil.

-Nu mai ai temperatură! îi zicea cu mirare. După câteva ore îl scoteau de acolo. Era dus din nou în celulă. Ce trecere... Așa trebuie să fi fost izgonirea lui Adam din Paradis, își zicea.

În celula întunecoasă, cu pereții înnegriți, părea deja că este seară, deși era încă devreme. În timpul absenței lui la infirmerie, aduseseră doi oameni nerași, cu hainele încă murdare de var.

Tresăriră când îl văzură intrând; își pregăteau o cutie de sardine pentru cină.

-Eu am stat aici, le zise.

- Bine, bine, este liber patul de deasupra, și-i arătară ultimul pat, deasupra celorlalte două. Se cocoță acolo. Cei doi oameni cu hainele pătate de var începură să mănânce, apoi aruncară scârbiți cutia de conserve sub pat.

-Nu se mai poate face nimic, zise unul din ei, dând cu răutate cu piciorul în cutia de conserve.

-Așa e, răspunse celălalt. Ce-am făcut noi ca să ne aducă aici? Nu mai e de trăit. Și privi către Virgil.

-Dar dumneata de unde ai venit? întrebă.

-De la infirmerie.

-Nu era acolo unu' cu cioc?

-Cum îl chema?

-Dar... Cine știe? Leoni, Ascanio... Își zice în mai multe feluri.

-Unul cu cioc, înalt, care este constructor...

-Da, acela, el este, ziseră oamenii. Dar dumneata ce-ai căutat acolo? îl întrebară deodată cu respect.

-Am fost bolnav.

-Mda, o fi, și-l priviră aproape cu teamă.

Aveau a doua zi dimineață procesul.

-Ne-au luat, domnule, de pe șantier ziceau într-un glas, revoltați. De la Ostia. Noi ce știam? Ne-a angajat să lucrăm, eram asistent, dânsul era ajutor; la ceilalți zidari simpli și salahori, le-a dat drumul. Pe noi, cum vezi, ne-a adus aici, ne-a dat jos de pe schelă, cum ne aflam, prăfuiți de var. N-au vrut să știe de nimic. Nici să ne schimbăm nu ne-au lăsat. Să dea jos schelele și mai multe nu, dacă nu coborâm. Ce puteam noi să știm că Ascanio nu avea autorizație de la Primărie, că era o construcție abuzivă? El știe cum trebuie să facă. Noi suntem zidari, muncitori. Ne-a angajat, ne-a plătit, ne-a dat să lucrăm. Ce putem ști mai departe? Dreptate e să ne aducă în pușcărie? Se tânguiau. Măine e procesul. Dânsul are bani, îl scot imediat. Hoțul nedovedit este negustor cinstit. Ne-a mai făcut din astea? He, he... Și-a făcut averea prădând camioane, zise atunci spre mirarea lui Virgil unul din zidari. Așa se spune, dar cine știe, îl corectă celălalt. Pe vremea aceea avea alt nume. Cu capitalul acela și-ar fi deschis magazinele și șantierele...

Dar ce ne interesează? Important e să avem ce să dăm de mâncare la copii... Dar cine ne scoate de aici? Și spaima familiilor, rușinea, cine ne-o mai ia? Ce știam noi ce lucrăm?

Oamenii nu-și mai stăpâneau obida. Ei nu erau decât niște simbriași, ziceau, le era indiferent ce lucrau, de ce îi dăduse atunci

os de pe schele? Dacă construcția era fără autorizație, puteau foarte bine s-o și lărașe, dar nu să-i aresteze! Ce-i privea pe ei?

Se întunecă. Oamenii se culcară și curând începură să horăie în somn. Mai era încă o oră până stingeau lumina. Printre ucrurile pe care și le aduseseră de pe șantier stătea încă mototolit ziarul în care și le împachetaseră. O fotografie îi atrase atenția lui Virgil. Era chipul unui om în uniformă de carabinieri, sub care scria: „Doctorul Antonio care promitea deținuților să iasă în schimbul unei mite.” Citi curios articolul. Era vorba de un carabinier care, împreună cu unii camarazi ai lui dintr-o companie dintr-un orașel de provincie, pusese pe picioare o ingenioasă afacere; omul, dându-se drept un comisar sau altceva, după cum era cazul, promitea libertatea celor arestați, pe drept sau nedrept, de camarazii săi. Câteodată se dădea drept doctor și promitea certificate medicale pentru procese. Flutura și iluzia, după caz și bani, a unor relații cu oameni mari, judecători și oameni politici, cu care zicea că împărțea mita. Totul mersese bine, până când nu se apucase să violeze pe sora unui deținut și să-i ia banii, în schimbul obișnuitelor promisiuni; ba, mai mult, reieșea că luaseră parte la viol și alți doi carabinieri, care, pentru ocazie, se dăduseră magistrați. Ghinionul lor fu că, prea siguri de ei, nici nu cunoscuseră bine cazul pentru care intrase la apă fratele fetei; și cum acesta intrase pentru un caz grav, o acuzație de omor, fu condamnat la zece ani de închisoare. După condamnare, mânia familiarilor care dăduseră banii și a fetei fu lesne de închipuit. Denunțară faptul la carabinieri și fata povesti totul cu amănuntele de rigoare. Se purcase, pe cât posibil pe ascuns, la cercetări în cazarmă, ca să nu se afle în opinia publică; se pare că reușiră să-l identifice pe „doctorul Antonio” și pe alți camarazi ai săi, dar cum, probabil, rețeaua se extindea, ținură totul sub obroc. Reușiră să mușamalizeze lucrurile așa vreun an de zile, dar, cum între timp se adăugară alte denunțuri, ieși totul în vileag și izbucni scandalul. Acum „doctorul Antonio” și ceilalți doi colegi ai săi erau arestați în

închisoarea locală și se aflau printre acei pe care, la rândul lor, îi arestaseră și-i excrocaseră. Ce comedie grozavă... Și-i închipui, savurând situația, pe cei trei carabinieri laolaltă cu delincvenții pe care, până cu o zi mai înainte, îi arestaseră și le pusese ei cătușele. Cum trebuiau oare să se simtă acum carabinieri împreună cu cei care cu o zi mai înainte îi temuseră, dar acum îi batjocoreau? Dar cum trebuia oare să se simtă o femeie care până mai ieri a fost frumoasă și acum se regăsește în fața unei oglinzi, babă? Se întrebă. Nu era totul absurd, farsa unei minți diabolice?

Nu mai departe decât azi dimineață, gândi, soarta îi hărăzise să întâlnească pe constructorul acela arestat pentru ca seara să stea împreună cu zidarii lui. Dar cine era acel constructor cu adevărat?

În fond, era el acolo arestat cu adevărat și erau mai liberi zidarii lui care rămăseseră nearestați? Unde erau esența și aparența în toate acestea? Nu era totul ca un joc de umbre chinezești, într-un caleidoscop, unde nu se știa unde începea una și sfârșea alta și toate se amestecau și se schimbau unele într-altele? Nu erau toate ca niște brațe comunicante ale unuia și aceluiasi fluid, așa cum era realitatea cu visul? Și-l aminti pe colegul lui, Neacșu, securistul, pe Teodora cea din vis, la mănăstire, călugăriță, care i se dădea. Unde erau granițele dintre cele două lumi? Mai era posibilă vreo graniță în afara aparențelor? El, bunăoară! Plecase să-și afle libertatea și se găsea într-o închisoare! Nu erau toate lucrurile în care crezuse aparențe, la fel ca și numele diferite ale aceluiași individ, constructorul de la infirmerie, care căzuseră acum ca etichetele de pe o sticlă goală? Polițistul, opozantul, Pristandache, cetățeanul turmentat, comunistul, anticomunistul...

Cine mai eram, oameni sau paiate, carabinieri sau delincvenți, în dosul unor etichete? se întrebă. Sau soarta se decidea în sfere mai înalte, mai lăuntrice? Dar nu erau acei bieți zidari o parabolă grotescă a însăși creației? O caricatură?

Ce sens mai aveau adevărul, puterea, ideologia? Și-l închipui pe colegul lui, Neacșu, securistul, în Occident, un agent al FBI-ului. Un combatant anticomunist! Propagandistul democrației din Occident sau omul de pe stradă care vota contra comunistilor, putea foarte bine să fie, îl încadră dânsul, un șef de cadre în Răsărit sau, bunăoară, putea fi la fel un șef de cadre, constructorul de la infirmerie, îl amuză gândul, cu vilă la Neptun... Ar fi făcut toți aceleași lucruri, dar cu altă ideologie. Creația, adevărul nu mai existau!

Ce era mai grotesc și mai absurd decât soarta lui? Ce alt contrasens i-ar mai fi rezervat destinul? Se închipui, o clipă, combătând împreună cu Marco, fostul său tovarăș de celulă!

Cuvintele erau inflaționate și-și pierduseră orice valoare, până la punctul că dreptatea devenise o farsă și procesul, soarta lui, ajunseseră o reprezentare într-un teatru al absurdului: Tribunalul!

Conta doar puterea. Puterea era doar statul, indiferent de etichete.

Doamne, unde-l duceau în noaptea aceea gândurile, revolta sălbatică contra

nedreptății? Unde se întâmpla un accident neașteptat, care-l conducea în afara vieții sale, pe căi nebănuite, până la a deveni aproape un brigatist roșu, ca Marco? Unde mă poartă propria mea viață? se întrebă înspăimântat. Căci era o viziune apocaliptică! Lupta contra propriei sale vieți!

Încercă să-și recompună gândurile. Dar o dorință de moarte, de distrugere, i le răvășea ca mii de stindarde agitate fluturând pe un cer roșu de sânge. Se cutremură. Crezuse, când își părăsise țara, că mușcase din mărul cunoștinței. Dar nu, de abia acum mușca din mărul cunoștinței!

Aici! Tot ce crezuse că fusese libertate, fusese o plămuire! Ca într-un uriaș caleidoscop, unde nu se știa de unde veneau și unde se sfârșeau, un uriaș joc de umbre chinezești se amestecau și se schimbau unele într-altele, fără nici o limită, nici o margine. Toate idealurile, crezurile de până atunci se transformau aici ca într-un vârtej; dreptatea era cerșetoare, dragostea era plătită prin cecuri stabilite de lege în tribunal, toate idealurile deveniseră, spurcate de mâna omului, mituri fără sens! Voia să se reîntoarcă. Dar mușcase din mărul oprit! Valuri, valuri de apă turbure îl doborau. Răcni disperat. Nu mai era întoarcere! Își aminti imediat unde era. Aici era adevărul!

Nu era închisoarea un cimitir unde totul se descompunea, se reducea la adevăr? Nu trecea ca prin fața cadavrului unei femei

cerneală proaspătă

iubite, care fusese a altora și a niciunuia, dar acum era adevăr, humă? De aici vedea în sfârșit adevărul, chiar dacă prețul era scump. Aici aflase lumina! Mijea de ziuă când adormi. Se deșteptă când se făcea numărătoarea deținuților. Se trezi în zăngănitul zăvoarelor, al grătilor care se deschiseseră: unu, doi, trei... Brigadierul, împreună cu gardianul închisorii intraseră în celulă. Așa cum dimineața păstorii alegeau oile, cei doi zidari fură chemați afară și mânați la proces. El fu lăsat singur înăuntru. Spre prânz, zidarii se întoarseră bucuroși; erau eliberați în mod condiționat. Scăpaseră! O, Doamne, oare dacă nu ar fi avut copilul, ar mai fi meritat viața aceasta să fie trăită?, își zise scârbit, în timp ce zăvoarele de fier zăngăneau, închizând ușa celulei, în urma zidarilor. Nu, nu fusese un erou, își spuse. Dacă ar fi fost un erou, viața lui ar fi fost alta; ar fi sacrificat, ar fi ucis dragostea, la fel ca și Manole! Nu s-ar fi aflat acolo pentru o pricină atât de mică... El trecuse primul prag, acela al refugiului, al „sinuciderii”, doar pentru o viață mărunțică, mică. Își dădea seama în pragul acesta, al doilea, al vieții sale, că toate năruirile îl aduseseră însă la Adevăr... Împiedicându-i calea către bogăția goală și seacă, îl aduseseră la el însuși, surpaseră, făcuseră să cadă măștile, ca într-un proces de cataliză și-l restituiau pe el, curățat de toată zgura vieții, sic însuși. Acesta, în închisoare, era un început de viață adevărat, își zise. Am fost hărăzit Adevărului...

anamaria oncioiu:

debut

Orwell, Foucault și mecanismele puterii

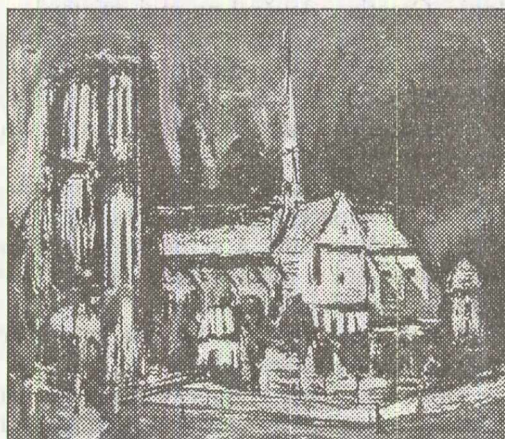
Atunci când lansăm un nume nou, ne întrebăm: este și un mod nou de a scrie? Literatura postmodernă nu încurajează experimentul și chiar se vorbește de imposibilitatea oricărui gest avangardist în climatul ludic și retro al jocului dezinhibat cu texte din diverse timpuri și spații, adunate într-un supermarket care vinde pe credit cu termen indefinit de restituire. Critica literară, în schimb, este puternic amprentată de cele câteva școli de teorie literară apărute în ultimele decenii, care au revoluționat modul de lectură și de a gândi natura textului literar. Michel Foucault rămâne una din figurile cele mai influente, concepțiile sale despre natura creației și a discursului determinând o focalizare a atenției asupra politicii textuale: substratul ideologic care influențează opțiunile generice, construcția intrigii, a personajelor și chiar a imaginilor și ficțiunilor sub care se reprezintă pe sine o societate. Spre deosebire de critica filologică tradițională, noul istorism tinde să atribuie scriitorului o conștiință falsă, ca efect al manipulării, criticului revenindu-i datoria de a detecta prezența politicului în interstițiile literarității. Nu este, desigur, cazul lui Orwell, un prozator dublat de un filosof al politicii. Oferă ideile lui Foucault despre diferite sisteme de putere o cheie potrivită pentru o nouă lectură a celebrului roman *O mie nouă sute optzeci și patru* de Orwell? Dacă fie și un poet romantic, precum P.B. Shelley, considera că menirea literaturii este aceea de a umaniza societatea, poate că tentația de a interpreta un text în cheie politică este legitimă. Pentru Anamaria Oncioiu, studentă în anul III la Facultatea de Limbi Străine a Universității din București, literatura este un prilej de a reflecta asupra celei mai bune lumi posibile în care se va integra în curând. (Redacția)

„**L**ibertatea intelectului înseamnă libertatea de a exprima ceea ce vezi, auzi și simți cu adevărat, nu fapte imaginare și sentimente inexistente”, scria George Orwell în **Cenzura literaturii** - un eseu încărcat de anxietăți inspirate de o Europă confruntată la acea vreme cu totalitarismul, atât de extremă stângă, cât și de extremă dreaptă. Transpusă în regim ficțional, tema anihilării libertății intelectuale de către stat câștigă un impresionant ecou, ceea ce autorul nu reușise prin intervenția sa la o reuniune a Pen Club-ului dedicată libertății de expresie.

O mie nouă sute optzeci și patru este anatomia spiritului dogmatic amintind de Evul Mediu printr-un conflict specific: *psychomachia*, războiul psihologic dintre individul care își afirmă libertatea de a gândi și mecanismele dezvoltate de statul totalitar pentru a o subjugă propriilor sale interese. Rezultatul acestei confruntări este dezastruos: suferința trupului se dovedește mai puternică decât rațiunea. În urma torturilor la care este supus, Winston

Smith sfârșește prin a-și pierde luciditatea și a „îmbrățișa” „protectoratul” și „adevăru” torționarului și al statului condus de Fratele cel Mare.

Conceptul de putere, manifestările și natura ei, influența determinantă asupra întregii semioze sociale sunt analizate de filosoful Michel Foucault în mai toate lucrările sale, dintre care amintim **De ce să studiem puterea? Problema subiectului**

și **Cum se exercită puterea?** Puterea există, de fapt, doar în exercițiu, în act. *Manifestarea puterii nu este doar o relație între parteneri, individuali sau colectivi, este felul în care anumite acțiuni le modifică pe altele (...)* Ceva numit *Putere* cu sau fără majusculă, despre care se presupune că există în mod universal într-o formă concentrată sau diluată, nu există. *Puterea există doar atunci când se manifestă ...*

În *O mie nouă sute optzeci și patru* puterea se manifestă prin felul în care regulile impuse de Fratele cel Mare influențează și chiar modifică felul de agândi al personajului principal, Winston Smith. Clasa conducătoare, alcătuită din membrii „Partidului din interior”, este aceea care corectează evenimentele trecute prin Ministerul Adevărului („Miniadev”) înlocuind datele reale cu altele imaginare în funcție de interesele de moment. Winston Smith lucrează în cadrul acestui minister, făcând să dispară orice urmă a celor „vaporizați” atunci când deveneau un pericol pentru Partid. Atribuțiile lui Smith sunt foarte importante pentru stat, sloganul Partidului fiind: „Cine controlează trecutul controlează viitorul, și cine controlează prezentul controlează viitorul”. În Oceania - țara în care trăiește Smith și unde Fratele cel Mare deține controlul absolut -, există restricții chiar și în privința folosirii limbii. „Modelul” impus de Partid, „Nouvorbă” este menit să facă imposibil oricare alt mod de a vorbi și, deci, de a gândi. Cu toate acestea, Winston Smith se simte obligat, de propria conștiință și umanitate să își pună întrebări asupra legitimității guvernării Fratelui cel Mare și a Partidului. O simetrie care nu ar trebui să contravină sistemului, deoarece, consideră Foucault puterea este reală doar atunci când este exercitată asupra unor subiecți liberi. În *O mie nouă sute optzeci și patru*, însă puterea de tip totalitar („o boală de putere”, cum numește filosoful francez; asemenea manifestări ale ei) recurge la frică, violență și inducerea unui sentiment de vinovăție ca la singurele arme pentru a și păstra controlul. Ca toți ceilalți locuitori ai Oceaniei, Smith știe că fiecare mișcare a sa este urmărită din umbră de Fratele cel Mare prin intermediul unui sistem de supraveghere care servește și drept televizor. În societate, agenți ai poliției gândirii supraveghează comportamentul cetățenilor pentru a preveni orice abatere de la normele și modul de gândire impuse de Partid.

Gândurile lui Smith sunt direcționate prin activități comunitare precum "ura de două minute", exerciții fizice sau mesaje ale Partidului, astfel încât îi rămâne prea puțin timp pentru a se gândi la propria persoană. Exercițiul "urii de două minute" este îndreptat către Goldstein, inamicul Partidului și al poporului, un rebel care îndrăznește să pună la îndoială principiile Fratelui cel Mare și care apără libertățile democratice, în special a opiniilor personale și a presei. Se poate spune, așadar, că genul de putere exercitată aici nu corespunde definiției lui Foucault. Este un abuz de putere, dar nu este resimțit astfel de către cei direct implicați, deoarece este motivat ca o necesitate absolută pentru siguranța statului, iar ambiguitățile sunt mult prea fine pentru a fi sesizate.

Foucault menționează încă un gen de putere, "o formă foarte specială de putere" care are ca scop protejerea individului, și anume puterea pastorală. Aceasta nu impune nimic, este orientată către salvarea individului, oferă chiar exemplul sacrificiului de sine și, ceea ce este cel mai important, nu țintește la anihilarea individualității. Nu forțează voința, însă o direcționează: ... această formă de putere nu poate fi exercitată fără a ști ce se petrece în mintea oamenilor, fără a le explora sufletele, fără a-i face să-și dezvăluie cele mai ascunse taine. Implică o cunoaștere a conștiinței și abilitatea de a o direcționa. După Foucault, puterea politică este opusă puterii pastorale, în sensul că nu are în centrul intereselor sale individul. Puterea pastorală este orientată către salvare (în opoziție cu cea politică). Este obłuduitoare (în opoziție cu principiul suveranității); este individualizantă (în opoziție cu puterea juridică); este coexistivă cu viața și este legată de producerea de adevăr: adevărul individului însuși.

În *O mie nouă sute optzeci și patru* se poate observa cum Partidul folosește principiile care stau la baza puterii pastorale în scopuri politice, fără a se preocupa, însă, de individ. Pretinde că oferă răspunsuri legate de un adevăr absolut, însă acest adevăr absolut este, de fapt, adormirea conștiințelor. Invocă interesele comunității pentru a adânci confuzia și a face aproape imposibilă întuirea adevăratei realități, precum și orice fel de rezistență la regulile impuse. Se pare că felul "colectiv" de gândire și cel individual reprezintă toată diferența dintre manipulare și libertate de expresie. Winston

Smith începe să gândească liber doar atunci când "uită" de concepțiile și opiniile care par a fi acceptate în totalitate în comunitatea în care trăiește.

Lupta care se dă între luciditate și îndochinare este înspăimântătoare. Smith cumpără un jurnal, unde, după lungi ezitări, notează opinii proprii îndelung reprimite. Din momentul în care scrie în jurnal, pe jumătate inconștient, JOS FRATELE CEL MARE, intră în panică din pricina convingerii imprimate de Partid că opoziția este imposibilă, că, mai devreme sau mai târziu, vei fi pedepsit: *Nu-și putu reține un sentiment de panică. Era absurd, din moment ce scrierea acelor cuvinte anume nu era cu nimic mai primejdioasă decât actul în sine de a deschide un jurnal; dar, pentru o clipă, îi veni să smulgă paginile irosite și să renunțe cu totul la proiectul ce-și propusese. Și totuși, nu făcu așa ceva, fiindcă știa că nu avea sens. Fie că scria JOS FRATELE CEL MARE, fie că nu scria, era totuna. Fie că-și ținea jurnalul în continuare, fie că-l lăsa baltă, era același lucru. Poliția Gândirii avea să pună mâna pe el oricum. Comisese deja - ar fi comis-o oricum, chiar dacă n-ar fi scris niciodată nimic pe hârtie - crima esențială care le conținea în sine pe toate celelalte. Crimăgândit, așa se numea. Crimăgânditul nu era ceva ce puteai ascunde la infinit. Te puteai eschiva cu succes o vreme, poate chiar câțiva ani, dar, mai devreme sau mai târziu, tot puneau ei mâna pe tine.* (traducere de Mihnea Gafița, în 1991, Editura Univers)

Fiind construită pe minciună, puterea Partidului poate fi comparată cu un castel de cărți de joc care se poate prăbuși la cea mai mică adiere. Și, totuși, membrii Partidului reușesc să impună această minciună drept adevăr și să evite prăbușirea sistemului. Însă pentru cât timp? Această vulnerabilitate a puterii de tip totalitar izvorăște din faptul că, în momentul în care cineva conștientizează că doi plus doi fac patru și nu cinci, acea persoană are dintr-o dată revelația întregii minciuni administrate de Fratele cel Mare. Winston Smith este îngrozit de propria "descoperire" și rezistență, deoarece aceasta îl izolează de restul societății și-i pune la grea încercare simțul propriei identități.

Motivele pentru care această putere

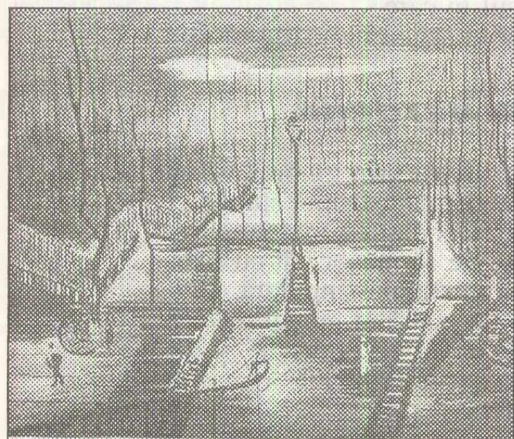
bazată pe minciună și manipulare reușește să reziste sunt complexe. Există, însă, două cauze majore. Ambele se bazează pe abilitatea Partidului de a exploata slăbiciunile oamenilor, și anume: sentimentul lor de nesiguranță și nevoia de protecție. Partidul a inoculat ideea unui pericol exagerat venind fie din partea lui Goldstein, inamicul poporului, fie din partea țărilor vecine. De aceea oamenii ajung să creadă că Fratele cel Mare este singurul care îi poate apăra și nu mai pun la îndoială nimic din ce hotărăște el. Această idee, legată în aparență de principiile puterii pastorale, ce oferă protecție și pretinde a deține tainele unui adevăr absolut, reușește să convingă, fiindcă oferă răspunsuri pentru orice și înlătură chinuitoarea sarcină a omului de a lua decizii și a-și asuma responsabilități. Dar cu ce preț? Cu prețul identității și abandonării conștiinței individuale, cu prețul substituirii ficțiunii în locul realității și minciunii în locul adevărului.

A doua cauză majoră, legată de prima, este aceea că oamenii simpli, care ar putea schimba ceva, deoarece sunt numeroși, nu o pot face, deoarece nu reflectează îndeajuns asupra acestor lucruri. Cunoașterea acestei realități oferă Partidului cale liberă către puterea absolută menținută prin minciună. În final, minciuna triumfă, fiindcă Smith cedează presiunilor în urma torturii, admitând că $2 + 2 = 5$ și că îl iubește pe Fratele cel Mare, zeul atotputernic și atotștiutor.

Acest final amar este un permanent semnal de alarmă. Puterea de acest tip a fost o realitate istorică, iar consecințele ei dezastruoase: anihilarea individualității de către stat, zdrobirea fără menajamente a oricărei scântei de luciditate și îndepărtarea ireversibilă a oricărei forme de autonomie a eului. Individul devine o "unealtă", negându-și condiția firească, de agent subiectiv.

Să fie doar totalitarismul sistemul în care o astfel de ierarhie a puterii se poate dezvolta? Și chiar dacă aceasta a fost o formă extremă de manipulare, pericolul unui abuz de putere există, totuși, în orice societate. Dar, cu cât puterea e mai "împărțită", cu atât scade și abuzul în intensitate. Cu toate acestea, orice stat trebuie guvernat și "organizat". Regulile impuse sunt de cele mai multe ori necesare pentru ordinea oricărui stat, dar care este locul individualității în funcționarea sa? Foucault e de părere că statul modern e o entitate care "nu s-a dezvoltat fără a ține cont de individ", iar individul se poate integra în structura sa sofisticată, dacă respectă anumite reguli. Îl vede chiar asemănător puterii pastorale.

Genul abordat de Orwell în *O mie nouă sute optzeci și patru* - distopia - funcționează ca un comentariu metafictional: boala numită "totalitarism" este fatală doar atunci când utopia răsturnată devine epidemic, orbând o întreagă comunitate și determinând-o să-și abandoneze propria conștiință și rațiune.

Sângele meu ia foc de la propria culoare

Sângele meu ia foc de la propria culoare
umbrele văilor năvălind în rădăcinile sufletului
pădure de alge păsări așteptau dimineața
când așezam talerul seminței pe un nou an
trecut vârstă de floarea soarelui răsare
umerii mei invadau pumnale de greieri
cântul lor sparge timpanul supersonicelor
ce uliță albastră se ridică între noi
eu, tu acolo unde doar firea ne știe păcatul
și sângele meu ia foc de la propria culoare
cum un Prometeu intermediar
carnea se dezleagă de sinele trupului
vesel un fluture cade să cearnă amurguri
ce dragi de ei sunt fluturii în catapeteasmă
cum te așteaptă în sângele meu
car ia foc de la propria culoare
porumbeii măceșelor somnolează în plasmă
peste tot numai roșu cât vezi cu ochii
doar sângele tău Doamne nu-l pot umili
iartă această epistolă a sângelui nătângă!
cum se strecoară scoica sub valul de apă
felină îmblânzind șerpilor telurici
doar acolo e bine în raiul unde
sângele meu ia foc de la propria culoare
și vin cavalerii purtând sulii de arbori
să scoată fântâni de arginți un ocean de carene
iau Doamne din nou în trup licoarea blestemată
și chiar vinul ia foc de la propria culoare
a sângelui meu.

Așteptarea cavalerului

Sărutul dăruit în căușul palmei
furat de vântul pecingine petale mai răsar
după trecerea părului tău de zeiță în
catedrala inimii se rostește ultima liturghie
bubuitoare ca un fruct în pârghă
Doamne de pe câmpul de luptă se-aude
un copil invocând la porțile cetății oștile duse
doar Penelopa din caierul de nisip
preafericită în așteptarea cavalerului rătăcit
toarce scorburi în zidul văzut doar de ea
cum se aprind cristalele în focuri bengale
cade o lacrimă sparge urmele pașilor
de recunoaștere-a drumului cavalerului rătăcit.

Mafia în laguna rechinilor

Marele ospăț al mafioților
ce bine-i să nu dai cu barda în zeu
suntem în laguna rechinilor
învățăm limba mafiei
după ospăț arlechinii se-mbracă
în toga lui Yoric
duminică după amiaza pe spinarea
verbului mafiot îi ordonă imperatorului
să lase mai blând casetofonul lumii
doar el a mai rămas să mai bântuie prin
beznă
căutând culoarele friicii.

dumitru ion dincă

Sonoria poemului

Caut în labirintul cârnii
cheia ce-nchide pleoapa poemului
sonoria inima poetului
când răsucești butonul
se dezlănțuie sângele în toate vocabulele
carnaval de metafore
arlechini în zdrențe inocente
provoacă scurtcircuite pe
bulevardele beznei apare Hamlet
cu craniul pe tipsia princiară
mai sunt zone de stins în roua
duminicii în care te iubeam
blestemat de umbre și arbori
să mai rămână loc doar atât pentru
țigara condamnatului la poezie.

Cartea lui Ulise

Chiar și tu Penelopa mă alungi
aproape-ți ating sânii atât de
nevinovată-i cetatea-n care
invocai zeii să-ți fie alături
alungându-mă într-o altă cruciadă a nopților
ai rămas rastel din care aleg cuvintele
ca pe arme să pot trage glonțul timpului
hăituit bătând în fereastra cetății
câinii lanțuri de cedru prăvălind
mă reîntorc la tine Penelopa
inima mea sfâșiată de rechinii războaielor
și nu mai ești decât o fărâmă de sânge
ce bântuie trupul meu catarg de corabie
doar tu Penelopa prea frumoasa mea jertfă
știi câte daruri lui Zeus i-am întors
pentru-a fi tu cea mai iubită femeie
implorând universul în care
învinsul învingător te strigă la poarta cetății.

Prizonier al verdelui

Când mă bălăcesc uneori prin umbrele orașului
în lipsa bodyguardzilor mă așteaptă statuia
din parcul ecolgic incendiat de miresmele
unor flori necunoscute să măsoar cât au mai
crescut izbucnesc din statuia singulară
pădure de muguri de piatră și numai alături
arborele manuscris își devoră liniștea
dintotdeauna prizonier al verdelui
cu care nu poate face pariuri.

„Ocluziunea“ proletcultistă în poezia română (V)

Ion pachia tatomirescu

Cu privire la „asocierea“ temelor/ tehnicilor vechi se mai mai certifică (de către Mioara Apolzan): „Distanța dintre poetul *albului sbor* și cântărețul prezentului, consemnând conștiințios evenimentele vremurilor noi, arc sensul unei antinomii, în care firul de legătură este dat doar de plasticitatea expresiei, calitate constantă a lui R. Boureanu. Depășirea acestei antinomii începe cu *Inima desenată* (...), volum heteroclit, reflectând momentul trecerii spre o nouă etapă. Alături de versurile cu simboluri generoase și generale aparținând vechii atitudinii (*Inima desenată*, *Mărul de sânge*, *Zburătorului*), semnele de răscruce se materializează fie într-o poezie de confesie, tonalitate rară în scrisul de până acum: *Anii fug și-i fonta lor! Rece-n jgheabul anilor, // și se-nțoarce să mă doară! Gândul fetei de la moară. // (...)*, fie prin meditații, cu deschidere de la notația personală spre poezia de cunoaștere: *Eram demult în noapte grea! Imaterială noapte, ce nu se mai sfârșea; / Nu atingeam pereții tăcerilor de smoolă! Era jurîmprejurul ca o cutie goală. (Soare în miczul nopții).*” (Poezia, I, 142).

Mihai Beniuc - convertire pentru „vârful“ piramidei literare dogmatic-proletcultiste. După studii liceale la Arad (1921-1928), Mihai Beniuc (Sebiș-Arad, 20 noiembrie 1907 - 24 iunie 1988, București) a urmat cursurile Facultății de Filosofie de la Universitatea din Cluj-Napoca. În anii 1932 și 1933 face studii de specializare în domeniul psihologiei animale în Germania, la Hamburg; în 1934 își susține și își publică teza de doctorat, *Învățare și inteligență la animale. Formarea drumului indirect la peștele combatant*, reeditată în 1968 cu titlul schimbat în *Ce simt și pricep animalele*. Din 1938 este angajat ca preparator la Institutul de Psihologie

istorie literară

din Cluj-Napoca, unde apoi devine asistent până în 1943, când este avansat în postul de conferențiar, post în care funcționează până în 1946. Desigur, nu numai pentru „originea sa sănătoasă, ardelenesc-țărănească“ intră - ca și alți tineri intelectuali din România - în atenția Moscovei, spre a fi pregătit pentru lotul de impunere a *dictaturii proletare* și în București, la Dunăre și Carpați; este angajat în funcția de „consilier cultural la Moscova“, între anii 1946 - 1948; din 1949 revine (bineînțeles, „cu directive de la Moscova“) în România și, până în 1965, ocupă „funcții de conducere în Uniunea Scriitorilor“ (PDlrc, 80), din 1966, dedicându-se iar învățământului universitar, însă la Facultatea de Psihologie - Universitatea din București. În 1974, în capitolul *Noul patos social activist*, din tratatul său de istorie literară românească interbelică, Ov. S. Cromeșnicu îi face o interesantă prezentare: „Primele sale versuri, *Cântece de pierzanie* (1938) îl afirmară îndată ca pe un fruntaș al grupului „Abecedar“ (Ion Boldea, Emil Giurgieua, Ion Th. Ilea ș.a.). În 1940, chemă prin articolele din *Țara nouă* populația și armata să se împotrivescă împărțirii Ardealului. Intrat în contact cu Partidul Comunist și participant la lupta ilegală, deveni un reprezentant principal al liricii noastre de rezistență antifascistă. Expresia acestei atitudini curajoase sunt volumele: *Cântece noi* (1940), *Poezii* (1943) și *Orașul pierdut* (1943). Înzestrat cu o rară și autentică vocație de tribun, Mihai Beniuc a fost printre primii care și-au consacrat integral, după 23 august 1944, marele talent și o nesecată energie luptei pentru clădirea României socialiste. Secretar și președinte al Uniunii Scriitorilor, academician și deputat, a desfășurat o întinsă activitate cetățenească (...). Mihai Beniuc a primit, în 1971, meritul titlu de „Erou al Muncii Socialiste.“ (CrohL, II, 529 sq.). Referindu-se îndeosebi la *Cântece de pierzanie* (1938), în *Istoria literaturii române...* din 1941, G. Călinescu, după ce-i precizează înrudirile cu O. Goga și cu Aron Cotruș, „prin mesianism, spirit de revendicare socială și aer amenințător“, îi evidențiază și „frazele lirice de o îndrăzneală nuditate, trecând fără spaimă prin păduri de proză“, ori faptul că, „din cauza gălgăirii

torentului liric, poetul nu poate consolida poemele și volumul reprezintă în întregul lui o singură șonată informă; poetica e vitalistă...” (CILR, 942). În calitatea-i de „citor al proletcultismului“ în literatura română, ori, mai degrabă, de moscovit „toboșar al vremurilor noi, comuniste“, Mihai Beniuc publică o avalanșă de „volume-jalon“, de „stihuri exemplar-propagandistice“: *Un om așteaptă răsăritul* (1946), *Versuri alese* (1949), *Cântec pentru tovarășul Gh. Gheorghiu Dej* (1951), *Steaguri* (1951), *Poezii* (1952), *O seamă de poeme* (1953), *Pe-aici nu se trece!* (1953), *În frunte comunistă* (1954), *Mărul de lângă drum* (1954), *Partidul m-a-nvățat* (1954), *Trăinicie* (1955), *Versuri alese* (1955), *Azimă* (1956), *Inima bătrânului Vezuv* (1957), *Călători prin constelații* (1957), *Cu un ceas mai devreme* (1959), *Cântecele inimii* (1960), *Materia și visele* (1961), *Culorile toamnei* (1962), *Pe coardele timpului* (1963), *Cu faruri aprinse* (1964) etc. O cronică literară la volumul *Călători prin constelații*, publicată de criticul literar D. Florea-Rariște, în numărul din martie 1958 al revistei *Steaua*, relevă nu numai o „radiografie“ a respectivei culegeri de stihuri beniuene, ci și starea de spirit specifică aproape întregii epoci proletcultiste: „Hotărât de a nu mai fi, ca până ieri, cucuvaie prevestitoare de moarte, ci veselă ciocârlie, menită să preamărească orânduirea nouă, poetul, urmând o linie ascendentă nesinuoașă, merge pe drumul acesta, fără popasuri, neobosit (...). Cu noua sa culegere de versuri, *Călători prin constelații*, poetul ține să-și reafirme misiunea și rostul său de poet contemporan: *Sunt ștafeta marilor idei! Peste munți le duc, peste prăpastii! Veselind cu cântec anii grei! / Cu povestea păsării albastre! / Am în suflet harta vremii noi! / Continentul unic - Fericire! / Fără oceanul zis Război! / Fără jaf și vrajă-n omenire.* (...) Într-o frumoasă *Închinare* în cinstea celor patruzeci de ani ai Revoluției, Mihai Beniuc, copleșit de însemnătatea acestui eveniment, de realizările și de perspectivele ce le-a deschis omenirii, e frapat, în primul rând, de esența și de modelul fixat de Lenin: *Și cine va uita decretu-nțai! Ce-l dete Lenin: Tutorara Pace! / Acesta ne e țel de-atunci încoace și legea-n veac de veac la căpătâi! / Cine izbește-n tabla ei de-aramă! / Cu negurile toamnei se destramă.* Înarmat cu o asemenea credință, poetul se vrea luminătorul celor cu vederea scurtă și cu urechile astupate, care, neobservând răsăritul epocii noi, se mai lasă induși în eroare. (...) De altfel, luat în ansamblu, ultimul volum de versuri al lui Mihai Beniuc se menține fără eforturi la nivelul major pe care îl imprimă optimismul viguros și puternic, forța de neclintit a vitalității ineputabile și statornicia luptătorului, a cărui încredere nemărginită în victorie îl îndreptățește să spună: *Eu sunt Poporul! Eu sunt mulțimea de Popoare! / Și simt cum crește-n mine Omenirea! / Paternică, măreață, unitară.*” (în rev. „Steaua“ - Cluj-Napoca, anul IX, nr. 3/97, martie 1958, p. 73 sqq.; siglă: St-97). Impresionanta producție de stihuri proletcultiste a lui Mihai Beniuc (peste o sută de volume - cf. Rotlst, V, 16) ridică o serie de întrebări și de semne ale mirării mai tuturor istoricilor literaturii române, inclusiv lui Ion Rotaru: „Este oarecum de mirare cum un poet talentat și un om de cultură, având umorul de a spune despre sine că este poetul care „știe șapte limbi, și rusește“ (ceea ce era adevărat), a subscris de îndată la comunism, cântându-l pe Stalin în versuri dintre cele mai proaste (*Că lumina din Kremlin! Ne-a făcut cerul senin! / Și învățatura ta! / Luminatu-ne-a calea! / Staline, de ziua ta! / Iată și noi țî-om ura! / Cu cuvinte românești! / La mulți ani să ne trăiești! / Pentru pacea-nre popoare! / Pentru clasa muncitoare!*) și să compună un kilometric poem, *Fiul patriei*, închinat lui Gheorghiu-Dej, o dată cu nenumărate ode închinare partidului și lui Ceaușescu până aproape de anul morții, survenită cu numai câteva

luni înainte de spectaculoasa prăbușire a acestuia din decembrie 1989 (*Tu călăuz ne ești și carte! / Învăț-ne, iubit părinte! / Și cum să facem mai departe! / Și cum să mergem înainte...*). Din noianul de versuri scrise sub comunism - cum am mai spus, Beniuc este *singurul* poet „proletcultist“ despre care nu putem jura că a „simulat“ dragostea față de partidul comunist și de conducătorii lui...” (Rotlst, V, 19). O dată cu detronarea lui Mihai Beniuc, în 1964, din scaunul președinției Uniunii Scriitorilor din România, în locu-i ridicându-se Demostene Botez (pentru anii 1964 și 1965 - cf. PDlrc, 105), și o dată cu „marea explozie lirică din 1964 - 1965“, literatura română iese definitiv din conul de umbră al stalinismului cultural. Și Mihai Beniuc revine la matca veritabilei sale poezii, în seria de volume publicate dincoace de orizontul anului 1965: *Colți de stâncă* (1965), *Zi de zi* (1965), *Alte drumuri* (1967), *Mozaic* (1968), *Inima-n zale* (1969), *Lumini crepusculare* (1970), *Etape* (1971), *Arderi* (1972), *Turn de veghe* (1972), *Scrieri*, vol. I - VII (1972 - 1978), *Pământ! Pământ! ...* (1973), *Focuri de toamnă* (1974), *Rămâne pururi vatra* (1974), *Patrula de noapte* (1975), *Țara amintirilor* (1976), *Dialog* (1977), *Glasul pietrelor* (1978), *Vă las ca frunza* (1978), *Ajun de răscoală* (1979), *Elegii* (1979), *Lupta cu îngerul* (1980), *Apele se revarsă în mare* (1982) etc., volume înrăurind benefic spiritul artelor poetice ale generației resurecționale de după al doilea război mondial, printr-un nou mesianism, „un mesianism al senectuții“, ori printr-un reverberator prometeism, între mai vechea liră „ca o bardă“ ce descătușează izvoarele oazei, într-un relief aspru („Când voi izbi o dată eu cu barda./ Această stâncă arc să se crape/ Și va fășni din ea șuvoi de ape! / Băieți, aceasta este arta! / Nu mai umblați meru după exemple./ Exemplele-s făcute pentru proști./ Din serie de vrei să te cunoști./ Fugi de cărări și nu intra în temple./ Eu am luat-o fără drum în sus./ Puteți veni pe urmele-mi de sânge./ Mai urc, și-mi vine câteodată a plângi/ Și mă-ndoiesc sub cruce ca Isus.“ - *Drum în sus*), și „mărul de lângă drum“ ca simbol generos al Poetului/ Poeziei („Sunt măr de lângă drum și fără gard./ La mine-n ramuri poame roșii ard./ Drumețele, să ici fără sfială./ Căci n-ai să dai la nimeni socoteală./ Iar dacă vrei s-aduci cuiva mulțam./ Adu-l țărâni ce sub minc-o am./ E țara ce pe sânul ei ne ține./ Hrânindu-ne pe tine și pe mine./.../ În toamnă, când pe creangă măr de mărui./ La pământeni cu dragoste mă dăru./ Când au pornit podoaabele să-mi cadă/ și vine blana groasă de zăpadă./ Eu strâng vântos în rădăcini pământul/ Să nu mă smulgă din temeiuri vântul./ Și an de an mi-i rodul mai bogat./ Și an de an mai gata sunt de dat.“ - *Mărul de lângă drum*), volume dispunându-și materia lirică în două registre: *cel profund*, al *expresiei stării/ crizei existențiale* (unde „poezia devine, în acest caz o *definiție perpetuă*, o confesiune brutală, o jupuire la rece a pielii de pe celele vieții morale“, configurând „din asemenea reluări, nuanțări, contestații ale soluțiilor anterioare, o biografie lirică extraordinar de vie, autentică, îmbrăcată, în volumele din urmă, „în strai crepuscular“ - Eugen Simion, *Scriitori români de azi*, vol. I, ediția a doua, „revăzută și completată“, București, Editura Cartea Românească, 1978, p. 69; *infra*, sigla SSra I; și volumele II/ 1976, III/ 1984, IV/ 1989, desigur, sub sigla SSra II, III, IV) și *cel al evenimentului „sărbătoresc“* („al doilea registru este acela al *poetului ocazional*; M. Beniuc continuă să comenteze evenimentele, să firitisească de Anul Nou pe cititorii săi și să găsească imagini poetice noi pentru toate aniversările și comemorările de peste an.“ - SSra, I, 70).

bertolucci attilio:

Dormitorul

I.
Imaginându-mi migrația maremmanilor

Dinspre câmpiile mlăștinoase, cu cai, zi și noapte nourii-i însoțeau iar când plecară lăsau o câmpie în urmă, și-n spatele câmpiei marea și orizontul într-o oprire pălite de zori văratice. Căii zvelți erau ca nourii gata să-și frângă gâtul, să stea dinaintea văilor. Dar de fiecare dată când umezeala pajiștilor, un bubuit depărtat al unui torent, însoritul unduit al al vreunei liziere ori alte semne binevoitoare-i țineau deasupra unei trecători, nu întârzie mult și ochiul descoperi, întâi nedumerit în seninul aerului, un fum strecurându-se lin din misterul unei păduri de castani și deîndată pierdut privirii deja obosite, deja-ndreptate spre altundeva, căutând un adăpost mai blând pentru animale, mânate-ntr-acolo, după oprirea zadarnică, și-n pășunat așa de scurt. Nourii nu se opriseră, trebuia mers înainte, era mereu Apeninul profund chiar dacă alți păstori mai blânzi creșteau acolo mizi și fii; nu puteau ca infinita ondulare de văi celeste-n tăcută-amiază să-i dezamăgească la nesfârșit, în vreme ce vântul se potolea, apunea ziua pe creste-ntr-o căldură în care-ți plăcea să te ghemuiești, scoțând pâinea și brânza pentru cină. Apoi sosi o oră prealimpede, ora păstorului, când trece peste fiece creast-o lucire de lumină singuratică; dar văile de astă dată nu mai vulesc la sunetul creștin care ne ajută să-nfruntăm noaptea. De atâtea ori le-a promis și i-au respins acel răgușit clopot de bronz, spre alte suflete-ndreptat pe care, tăcerea crescând odată cu întunericul, un tremur le cuprinse. O eră bogată roua rea-n mădulare, care-ntr-o fagi îi goni în căutarea unui acoperiș de ramuri joase, a unui pat de frunze, pentru un somn venit târziu și iute fugit în neliniștita speranță? Căii se-ndepărtaseră, fratele mai mic îi găsi, adăpați și sătui, în prospețimea unei văgăune; și urcând iar întâlni alții lângă un foc mare, unde la jumătatea coastei se întindea un luminiș arzând în dimineața de acuma caldă și de-o flacără domestică; un loc ferit de vântoaze, bogat în iarbă grasă și-n apă, de soare scăldat cum și-e mai mare dragul. Aici era locul și timpul să se oprească. Un pământ unde se poate viețui, caii și oameni vreme-ndelungată: poate abrupta trecătoare care aseară-i strânse-n îndoială, pedeapsă și nemărturisita speranță, aveau chipul altundeva mai puțin aspru păstorii decât acest șes deschis și umed dar lucrat de febre ce-l preschimbă în necunoscutul loc alpin cel mai abrupt, ei vorbind în tihnă la un foc stingându-se, cu două pietre înnegrite și fierbinți, în jurul unei cenuși ocrotitoare. Somnul de după-amiază îi cuprinse dar cel mai tânăr lațuri pregătea sprinten și vesel în tufșuri, în acea zi de iunie neclar, după atâtea rătăcire-ndepărtată

ce-i semnul și-nceputul unui destin amestecat cu bucurii și cu necazuri, în care nu poți ști dacă necazurile sau bucuriile-s mai multe, în vreme ce unul celuilalt îi urmează precum în cerul văratec pe înălțimile Apeninului nori și soare pe rând victoria și-o împart. Se deșteptară primii cei mai bătrâni și cercetau cu ochiul odihnit punctul în care să-nalțe o colibă, unei colibe să facă să-i urmeze casă de piatră, ea altele născând mai jos de ea în lentul coborâș, precum e-n hartă desenându-se în somn. Apoi o turlă de clopotniță și o biserică una lângă alta în plaiul cel mai primitiv, aproape de apa unde se-ndemnaseră caii colindând noaptea, se ivi, și hărăzită piatra de moară, de măcinat grâu, castane și mere, pentru făină și pentru cidru, de unde se hrănesc ei zilnic și se amestecă duminica și-n zilele de sărbătoare.

Unde un foc înnegri prima dată piatra și îngrășământ uman și animal îngrășă întâi pământul văii, fii ai fiilor îmblânziți de un sânge străin, de păzitori de oi cimentă cu nisipul torentelor noile ziduri. Îi ajutară bătrânii servi, cărând pietroaiele pe care delicata coamă a cailor nu o rabdă dar conduce bine treaba băătura unei spinări cocoșată din anii adolescenței, și cu înceată răbdare sub ploi și senin în ceață și la vânt devine robustă. Sub soarele palid de april, mai sus, Un pietrar, dăltuitor din Toscanella, dă formă cornișei de piatră tencuiește ușile și ferestrele; acum înseamnă c-un P și-un B, o cruce subțire, cu Anno Domini 1798, și-a isprăvit. Ar vrea să plece cât mai repede, dar îl doresc la masă cu ei în marea încăpere mirosind a lemne stivuite a încuietori de ușă jilave de ulei ars; fremătând de fuste, neveste și servitoare de tineri într-un du-te-vino amestecat vrăjit, de porunci și de consimțiri. Într-un fum de feluri îmbătătoare: în timp ce vocile se potolesc, amiaza strălucește-n geamurile aranjate-ntr-un colț rezemate de zidul umed, la înălțime, copiii să nu le atingă.

Dăltuitorul vorbește și iar vorbește, uită De soarele care de-acum a depășit zenitul potolindu-se, a uitat de vămile pe care trebuia să le treacă pe lumină-n câteva ore, tot povestind fapte din Franța cu ipocrit dispreț, un mic artist ager la limbă și-n gest, cu oasele lui mici, fragile. Dar ei care au un nume nou și-au adăugat, la curțile apeninice ale Episcopului ascultă ca și cum ar fi un basm repovestit în lungi ore de veghe sângeroasele noulți ale lumii, și se ridică, salutând sprinteni povestitorul plângăreț, lucrarea și-o urmează până târziu, ocrotiți de iubirea de Dumnezeu, în valea alcașă ce strălucește dulce acuma în lumina puțină primăvărată, deja-mpărțită valea în atâtea parcele de palisade limitate, ce-s argintate de luciul lemnului uscat, de ploi și soare, vale cu grâu și orz, bogată-n iarbă și în flori, încețoșată de castani și ceri, și gri și neagră de case și de coșuri, mulțimi de acoperișe.

Întâia lor biserică apare, ivită puțin ascunsă unde cel mai tânăr, demult, ștergându-și sudoarea, descoperi din înălțime în apa albăstrie la-nceput nebănuită

Dacă în această lume a coincidențelor sau a sincronicității, cu alt termen, jungian, nimic nu e întâmplător, nici traducerea din autorul italian nu a fost firește rodul unei întâmplări, al hazardului orb. Impulsionat de d-na Dorianna Unfeld, ca și în cazul lui Caproni, m-am așternut răbdător pe talmăcit din anul trecut, spre toamnă, când un e-mail mă găsisse la Centrul Aletti, din Roma, oaspete al iezuiților sloveni și al bunelor surori italiene și slovene. Eram rugat să caut volumele lui Bertolucci și să mă familiarizez cu opera poetului.

Zis și făcut, la Biblioteca Națională Italiană, de lângă Castro Pretorio, am găsit repede cărțile cu **La camera di letto, romanzo familiare** și primele descifrări au început în sălile aerate, unde se afla Sala numită "Mediateca ed Arte". Surpriza primei lecturi, întâlneam un poet mitic, ceva puțin obișnuit eleganței clasicismului peninsular, ceva aspru și original, între Ioan Alexandru al începuturilor expresioniste și rurale și linia înrudită a unor poeți ca Gheorghe Pituț sau Mircea Bârsilă, care descoperă farmecul unei arhăități parcă uitate de omul de azi. Lumea rădăcinilor, a întemeierii vetrei satului, a muncii neistovite a generațiilor, a ridicării primilor burghezi, preoți, proprietari, procesul anevoios, dar demn de admirație, de transformare a satului în oraș, Lumea familiilor și a căsătoriilor, a alianțelor, a diferențelor sociale, viața în primii ani ai lui 1900. Ce au de-a face cu poezia toate acestea? Au, nu e lirică socială a unui Cesare Valejo, spaniolul, dar nici calmul, deși are la origine o tragedie familială, al peisajelor colinare și campestre ale lui Pascoli. E aici, în poezia lui Bertolucci, Toscanella, adică ultimele ținuturi ale Emiliiei occidentale, în provincia Parmei, cum suna clar o notă a volumului de unde am tradus. Bine, dar prin anii '90 mă aflam la Fidenza, unde o familie prietenă, în plus lucrând amândoi la Ferrovie dello Stato, m-au purtat cu trenul firește sau cu mașina, pe la Roncole verde, pe la fermele unor rude care făceau pentru o *azienda* neîntrecutul de nimeni în lume, Parmigiano Reggiano. Câmpie cu grâne și culturi de tomate lunguiețe, vinete și piersici, caise și prune enorme. Lumea evocată de poet, într-un fel, rurală, dar nu idilică, deși rămân spațiile copilăriei, ferestrele deschise soarelui, drumurile de țară, rare, verdele tufișurilor, umezeala pădurilor. Orașele ca Firenzuola sau altul cu un castel seniorial și cu biserica pictată de un renașentist. Avem un mod tipic italian de a înțelege efortul, ca pus în slujba familiei și a Creatorului, o perseverență eroică ai spune, ce începe cu întemeietorii mitici, sosind, ca Dragoș, din Maramureș în Moldova, în aceste locuri ale Toscanellei, să se așeze cu turmele, cu bătrânii și copiii lor. Sunt păstori, crescători de vite, uneori meșteșugari aspri, zidari, dulgheri, toți edificând, edificându-se.

Biserica îi cheamă cu sunetele de clopot, cu "rintocchi", muștrându-i pe întârziți, lumea e simplă sufletește, dar vrea să prospere, prin muncă îndârjită, dar și prin căsătorii avantajoase, dramele sau greșelile de tinerețe sunt păstrate ca secrete sau ispășite de reumușcări îndelungate. O lume cu măreția sa și micile corvezi cotidiene. Primul seminarist, primul preot ridicat de aici, primul copil ce va merge la școală la șase ani, în oraș, ce răbdare și ce împlinire. Parma apoi, ca un centru magic, așa cum și este, oraș vestit, catedrala, acum la o sărbătoare de un mileniu, batisteriul, ce amintește prin culori sau desen frescele noastre bucovinene, ce țintă sublimă pentru personajele poeziei epice a lui Bertolucci.

zărită abia acuma
într-o pacifică pasiune întreagă
turma, și Domnului îi mulțumi în rugă.
Iar cei bătrâni încuviințară ce-a ales
și fu după coliba iernii,
de lucru-o vară și o toamnă,
sălbatece, sonore anotimpuri-
și vreme de un secol și-ncă unul aspră
clădire de piatră le servi, mereu înnobilită
de florile anotimpurilor: și căpșuni
primea în dar Pruncul și afine
ce buzele îi le-nnegresc, iar dacă neaua
peste tot cădea, floare de ghimpe,
verde și roșie se află, plăcută și viguroasă,
asemeni florilor închipuite...
Salvat-au axul ca de lance, crucea
întemeietorilor, a căror casă rade
cea mai înaltă unde au ospătat
primul lor prânz, decisă fiind oprirea
de-aici își trage obârșia, familia ce se trudi
de-a lungul anului o mie și opt sute
an strălucind de steaguri și de sânge,
o altă biserică să fie: efort
al tuturor, mândrie a tuturor, dar și invidiată
de grupurile cele mai vechi încă, cărora-precum aici-
nu li se deschide dinainte vreun portic
ce-i potrivit la lente diatribe, înainte și după
Liturgie: un plan ingenios
al preotului pe care maremmanii
au hotărât să îl îmbrace, totuși
băiatul cel mai voinic mai îndrăzneț,

pe care l-ar fi crescut la sânul ei familia,
în vreme mai norocoasă,
aicea în ținut și-n capitală, al casei
refăcute și mărită, cu cuptorul
de fierar și potcovar, cu ferăstrăul și rindeaua
de dulgher, pivnițe cu butoaie,
un saloan pentru sărbători, nunți
și botezuri, Madonne și Sfinți, de-a lungul
anului cu vesele bătaie de clopot repetate.
Pe lângă el, cel coborât la câmpie,
devenit conducătorul unei
îmbelșugate
parohii unde ceața și musturile înmoaie
o carne docilă
iernau nepoții cei mai ageri, nepoatele
mai puțin mohorâte, și-ntorcându-se vara
erau palizi și mai purificați, un venin
ori o tulburare
aduceau cu ei în casa care deja le părea
aspră și neprimitoare, iar
celelalte toate mai grozave, mândre
privind în vale ca niște stăpâne. Acum
se termina și legământul omenesc
între păstori și-ntre vâcari
mai pricepuți sau nu mai bogați în
în capete de animale;
acum când deosebiri apar printre
familii în ținutul lor de munte, nu
doar prin casă și pământuri,
prin mai marea putere a celor bătrâni,
printr-o și mai subtilă nedreptate soțiile
se aleg de departe, din alte locuri,
unde femeile frumoase-nfloresc
răsfățate, împodobite, în dragoste cunoscătoare.
Ele fac să înflorească piatra
casei cu garoafe neașteptate,
spre care se uită
străinii trecând osteniți,
vanzătorii răutăcioși și flecari,
cei ai dimineților de mai cu șaluri
piepteni și panglice
aranjate în casete dichisite,
fără secrete pentru aceste venite
din afară, pentru ele cumnate,
palide, trandafiri de grădină predestinați
să se desfrunzească nubile, crescând
copiii altuia, în anotimpuri prea încete
depănând cu degetele lor subțiri.

Familia se-mbogățește sporindu-și
iscusința la lumina de candelă: antameaza
contracte, speculează, rectifică
hățuri, le adună pe ale sale-ntr-un
domeniu larg, unde nisipul
uscând cerneala, cum îl împodobește argintiu
pe hartă, iar soarele deloc avar
pământul lor spre miazăzi-ndreptat,
il încălzește bine și-l face plin de rod în timp.
Cresc servii și argații-n număr, seara
acolo-n spate la bucătărie se-ntălnesc,
cu toții-n jurul unei mese, se mănesc
se ghiftuiesc de lapte și de mămăligă
de castane sau de melică, cel mai în vârstă
îi privește, mai înțelept, mai devotat
dintre aceștia, iar dacă iarna e aproape
și nopțile se tot lungesc, el povestește
lucruri de ale casei și din basme,
amestecând și vulpi
și lupi care vorbesc și ipele cu mânjii lor
ce se agită-n grajdul care nu-i departe.
O, ce confuzie îmbietoare
visurilor pline de chipuri
oameni și animale mai șirete sau nătânge
curajoase sau lașe; dând târcoale mereu
cam pe-aici, totdeauna îndârjite animale
la un bulgăre de brânză, la vreo urdă, la un pumn
de făină sau de tărâțe. Așa și servitorul Pavel
copil de casă somnoros,
argaților de muncă amețiți,
fetelor bătrâne pline de tristețe,
în jur li se învârte, se mișcă fără odihnă, vorbăreț
și plângăcios, să ocrotească el acuta
veghe a celui care-și va face socotelile până târziu.

Prezentare și traducere de
Adrian Popescu

literatura lumii

Antieseuri despre viață și moarte

corneliu barborică

1. Ședință de epicureism ortodox

Epicureanul: După moarte nu mai e nimic. Ești o parte a naturii, iar natura există ca o eternă naștere și eternă moarte. După moarte nu te așteaptă nici răsplata, nici pedeapsa. Te descompui în atomi primari și atât.

Virtuosul Amphiloh: Adică eu, care m-am străduit să trăiesc în virtute, n-am ucis, nu am râvnit la soața altuia etc. etc. să fiu pus alături de păcătosul ăsta de Paras care... Ce să vă mai spun... A încălcat toate poruncile Eticii.

Păcătosul: Eu, Paras, cel hulit de bunul Amphiloh, sunt bucuros că am putut afla învățătura lui Epicur. Recunosc cinstit că am încălcat toate poruncile Eticii. Am mâncat ca un spart, am băut, am preacurvit cu femei măritate și tinere fete, l-am omorât pe tata, am pizmuț pe unul și pe altul, am tâlhărit și găinărit, după caz, și multe altele. Vă mărturisesc cu mâna pe inimă că am dus o viață pe cinste. Mi-am făcut toate chefurile. Singura neplăcere era când auzeam pe preoți și pe unii filosofi zicându-mi că după moarte o să pășesc ce știu ce și că, acolo unde voi ajunge, o să-mi treacă pofta de trai bun. Or, acum aflu

paranteze

cu bucurie, din ce ne spune acest înțelept, că nici vorbă de existență postumă sau de metempsihoză. Acum fericirea mea pe pământ e deplină. Ce chestie minunată să nu te mai temi de pedeapsă! Nici nu știți ce înseamnă asta pentru noi toți: o libertate cum nu s-a mai pomenit. Dar acum să mă iertați... Mă reped până în port, am zărit acolo o puicuță egipteană cu sprâncene subțiri și șolduri ca valul... Vreau să i-o arăt și maestrului Phidias.

Virtuosul: Cum vine treaba asta, înțeleptule? Lămurește-mă: înseamnă că acum, după învățătura voastră, a venit timpul destrăbălării.

Epicureanul: Zic vouă: nu vă dedați la exces. Faceți orice, dar cu măsură.

Paras păcătosul: Auzi tu, Amphiloh? Bei, mănânci, iubești și te oprești când ți-e lumea mai dragă. Asta e ca și cum ai face treburi neterminate: casă fără acoperiș, corabie fără catarg, lance fără vârf. E o tâmpenie!

Amphiloh (având adeziunea deplină a lui Paras): Nu există fericire cu măsură și plăcere fără un pic de exces. (Către filosof:) Cară-te!

Epicureanul pleacă rușinat, gândind că viitorul va aparține celor cu măsură. Vor exista virtuși cu măsură și păcătoși cu măsură... I se părea și lui cam nebuloasă teoria măsurii. Deocamdată asta e, vom mai vedea, vom mai cugeta...

2. Ce ne poruncește natura după Montaigne

Natura: De ce te plângi de mine și de a mea ursită?

Omul: De ce nu m-aș plânge, natură afurisită? Mi-ai dat moartea, puteai s-o păstrezi pentru tine!

Natura: Tu nu faci parte din mine?

Omul: Fac, din păcate, muritoare. Eu vreau nemurirea. Mă mut la concurență, la cei nemuritori. Arată-mi doar pe unde s-o apuc.

Natura: Dacă n-ați fi avut moartea, m-ați blestema neîncetat că v-am lipsit de ea.

Omul: S-o crezi tu! Află că te înșeli amarnic. Și mai află că, luând o asemenea hotărâre fără să mă întreb și pe mine, ți-a ieșit socoteala pe dos. Nimeni nu te laudă, toată lumea te blesteamă. Auzi sau ești surdă? Mai ai puterea de a schimba rosturile sau te-ai ramolit? Dacă mai poți ceva, atunci ia-mi moartea de pe cap și te-oi lăuda în vecii vecilor.

Natura: Învățat-am pe Tales, cel dintâi dintre filosofii voștri, că a muri și a trăi e totuna.

Omul: Bravo, halal înțelepciune! Păi, dacă e totuna, hai să ne împărțim astfel rosturile: tu ia-ți moartea și cară-te, mie lasă-mi restul.

3. Conversație ireverențioasă cu Lucrețiu

- *Toate sunt repetări ale aceluiași plăceri, spune Lucrețiu.*

- Eu, când aud cuvântul plăcere, blestem moartea. Mare deștept și Lucrețiu ăsta. Adică dumnealui își închipuie că mi se apleacă dacă mănânc de două ori pe săptămână pulpă de pui cu mujdei, alte două zile mușchuleț de porc cu sos picant, alte zile militei rumeniți pe cărbune și telemea de Brăila, stropite în fiecare zi cu un număr diferit de muscat otonel, pinot, fetească, fie aceste binecuvântate licori de oriunde, de la Murfatlar, Dealu Mare, Corcova, Bordeaux sau Tokay... Poate fi și Napoleon, Hennessy sau Johnny Walker. Cadarcă de Miniș ați băut? Cârnați de Nădlac ați mâncat? Nu? Atunci? Aruncați cu pietre în Lucrețiu!

Doamne, plăceri câtă frunză și iarbă, nenumărate precum hoardele lui Gînghis Han. Și Lucrețiu mă învață că toate-s repeteări. Și ce dacă? Șapte vieți să am și pașaport pentru cele cinci continente furnizoare de bunuri alimentare și tot nu m-aș sătura, iar pe deasupra aș mai cere încă de șapte ori câte șapte vieți precum și prelungire de viză în eternitate și cred tot n-aș izbuti să îmfulec tot ce îmi oferă blestemata asta de planetă albastră.

Domnule Lucrețiu, dumneata parcă n-ai fi trăit la Roma, ci la o mie de kilometri sud de Cartagina într-o oază sărmană. Sau poate ai suferit de ficat sau de stomac, fiind silit să ții regim. Mai toți suferinzii de ficat sau de stomac sunt pesimiști. Cei sănătoși n-or să te creadă niciodată. Așa că mănâncă-ți vorba ca să-ți mai diversifici nenorocitul de regim alimentar. Eu sunt lacom, domnule, și nu sufăr de ficat.

- *Trăiești oricâte secole veți voi, nu veți scurta eternitatea morții, mai zice Lucrețiu.*

- Unii oameni, oricât de înzestrați ar fi, nu știu să se oprească când trebuie. Nu puteai să rostești doar prima propoziție? Ți s-o fi părut, înțeleptule, că nu e destul de profundă... Dacă nu ai fi încetat din viață înainte de vreme, te-aș fi putut asigura personal că pentru cei mulți și nesătui ca mine, prima propoziție ar fi reprezentat o filosofie profundă, totală și absolută. Și, pe deasupra, astăzi i s-ar fi apreciat și conciziunea. Așa, te-ai lăbărțat stilistic și ai rostit o neghiobie. Adică nu știu de ce socotești domnia ta că nouă, celor mulți, ne pasă că se scurtează sau se lungeste eternitatea. Pentru că așa rezultă: vrei să-ți

lungesti viața cu câteva secole, bine, n-ai decât, dar îți atrag atenția că n-ai să scurtezi astfel eternitatea! Lucrețiu citește *Logica* lui Aristotel și, vedeți, tot degeaba.

Noi, oamenii, am primit viața și moartea parcă special să ne crăpăm capul tot întrebându-ne ce-i cu drăcia asta. Adică: Îți dau cu o mână și am eu grijă să-ți iau cu cealaltă. Cred că, dacă n-ar fi fost pacostea asta, nici până acum n-am fi știut ce-i acela un paradox și n-am fi emis atâtea înțelepciuni nostime precum: „*Prima oră a vieții este o oră mai puțin din viață*” (Seneca). Sau: „*A te naște înseamnă a începe să mori; sfârșitul nostru este consecința începutului*” (Manilius). Montaigne, luându-se după alții, scrie: „*Cine i-ar învăța pe oameni să moară, i-ar învăța să trăiască*”. Mulțumesc de așa învățătură. Vă întreb pe dumneavoastră: dacă natura ne-ar fi dat nemurirea, ce s-ar fi făcut Seneca, Manilius și Lucrețiu? Sunt sigur că ar fi inventat ceva mai cu haz. Am fi putut trăi foarte bine și fără paradox.

- *Într-adevăr pentru proști, pe pământ, o gheenă e viața, tot Lucrețiu ne-o spune.*

- Vai, domnule Lucrețiu, cum ai putut să scrii așa ceva?

4. Lunga iarnă nucleară

Într-o zi mă pomenesc cu împăratul muștelor care îmi zice așa:

- Care lungă iarnă nucleară? Ce vă tot plângeți atâta? Noi pierim în fiecare iarnă, iar în primăvară, cum dă căldura, umplem pământul. De ce? Nu știu. Așa că nici voi nu trebuie să vă temeți că o să vi se piardă sămânța.

5. Cum poate fi înfruntată eroic moartea, după Bacon

Vespasianus murea pe scaunul de la privată, nu înainte de a spune: „Sunt încredințat că astfel voi deveni zeu”.

Servius Sulpicius Galba, un alt împărat, credea că gădele ce urma să-i reteze capul îndeplinește o misiune de înaltă responsabilitate publică. De aceea îl îndeamnă cu voioșie să nu pregete: „Lovește, dacă e spre binele poporului roman!”

6. Despre diversele feluri neeroice și chiar rușinoase de a înfrunta moartea, după Montaigne

Cine s-ar fi gândit vreodată că un duce de Bretania va pieri la înghesuială, înăbușit de gloata bezmetică, cum s-a întâmplat celui care a venit la Lyon pentru întâmpinarea papei Clement?

N-ați auzit că un rege de-al nostru a murit la un joc de-a războiul, iar un străbun al său lovit de un purcel?

Lui Eschil i-a căzut o broască testoasă în cap și dus a fost.

Aemilius, cetățean roman, s-a împiedecat de pragul ușii sale, iar Aufidius, senator, s-a lovit cu capul de poarta primăriei unde ținea morțiș să intre, probabil pentru a se instala primar.

Și-au pierdut viața în mod rușinos, îmbrățișând femeii:

Cornelius Gallus, praetor.

Tigelinus, căpitan de străji la Roma.

Spusip, filosof platonician.

Ludovic, fiul lui Guido de Gonzaque, marchiz de Mantua.

Un papă.

Iar în vremurile mai noi, după moartea lui Montaigne:

Un academician român.

Un cioban.

ion crețu

Centenar Beckett

meditații
contemporane

Irlanda, fără altfel incomparabil mai mică decât România, a dat câteva nume literare de primă mărime: Yeats, Wilde, Shaw, Joyce, Beckett - ca să le menționăm doar pe acestea. Născut la 13 aprilie 1906, la Dublin, Beckett a studiat la Trinity College din orașul natal și la École Normale de la Paris. Bijuteria dramatică *Așteptându-l pe Godot* (1953), caracterizată de criticul francez Vivian Mercier drept „piesa în care nu se întâmplă nimic, de două ori”, i-a adus celebritatea.

Cu prilejul acestui apropiat centenar, *The Observer* a pregătit un colaj de amintiri și de mărturii ale unor apropiați ai scriitorului. Redăm, mai la vale, câteva dintre ele, în versiune prescurtată, amendată editorial. Iată, de pildă, evocarea lui Francis Stuart: „L-am cunoscut pe Beckett când era în corpul didactic de la Trinity College (1930-1931). Proveneam amândoi dintr-un mediu protestant și eram amândoi stingheri. Frecventam barul Davy Byrne, care avea o încăpere în spate. Când spun noi mă refer la o mână de aspiranți la gloria literară. Beckett folosea un truc: cerea ospătăritei niște foarfeci și-și tăia unghiile, stând deoparte. Aveam un joc: cel care reușea să lipească un timbru cel mai sus, pe un perete, primea trei pahare de băutură gratis. Beckett era înalt, dar nu era cel mai înalt din grup. Regula era că nu aveai voie să-ți desprinzi tălpile de la pământ. Cu toate acestea, Beckett reușea să-și plaseze timbrul mai sus chiar decât Jack Doyle, un boxer la categoria grea. Era foarte athletic. Ultima oară când l-am văzut, se întâmpla în iarna aceea geroasă a anului '87. Mi-a dat întâlnire la el la hotel, la Paris. Nu-l mai văzusem de exact 50 de ani. Ne-am dus în lounge și am comandat vin. Mi-a spus că o rupsesse cu Irlanda. M-a întrebat despre Dublin și despre cunoștințele noastre comune. Mi-a spus, la un moment dat: «Știi, Francis, zilele mele sunt umplute cu prostii».”

Peter Woodthorpe, interpretul lui Estragon în premiera britanică din 1955 a piesei *Waiting for Godot*: „În seara premierei, la sfârșit s-a mai ridicat cortina doar o singură dată, după terminarea spectacolului. S-au auzit ruiduiești și miorlăituri. Pe urmă, atmosfera s-a schimbat - s-a schimbat în mod dramatic -, după cronicile lui Hobson și Tynan. Duminica au fost două spectacolele și s-a jucat cu casa închisă. Aplauze, strigăte de «bravo», și ăsete. A fost efectul produs de cele două zile *Observer* și *Sunday Times* pe lângă iubitorii de teatru. După spectacol, Beckett a venit la cabine. Era un bărbat înfricoșător: o apariție extraordinară. Mi-a dat frisoane: ochii înfunțați, lumina lor, de un albastru păstrunzător. Părea o pasăre uriașă, o cioară uriașă. Brusc, ața lui s-a schimbat total. A avut un zâmbet rumos și a spus doar: «Al dracului de încântător!» Și m-a îmbrățișat. Dar nu i-a plăcut montarea. A mai spus că regreta faptul că i-a spus Godot, fiindcă toată lumea interpretează ca fiind vorba despre Dumnezeu. A zis că nu are nimic de-a face cu Dumnezeu. Vorbea cu multă pasiune.”

Martin Esslin își amintește: „În 1960 încercam să scriu o carte despre teatrul

absurdului și am reușit să obțin un interviu cu Beckett în rue des Favorites, la începutul anului 1961. Firește, mă uitasem peste toate articolele dedicate lui pe care le-am găsit în biblioteca BBC, cu excepția unui profil publicat în *Observer*, care conținea unele observații sarcastice referitoare la faptul că fusese cocoloșit de mama lui și se sugera că era, probabil, homosexual. Mi-a spus: «Bucuros de cunoștință. Poți să mă întrebi orice despre viața mea, nu-mi cere însă să-mi explic opera». Relația dintre noi a pornit imediat cu dreptul. Mi-a povestit despre faptul că a fost în Germania înainte de război, că a cutureierat Europa și ce impresii i-a lăsat. A vorbit și despre Trinity College din Dublin și despre multe alte lucruri. A deschis o sticlă de whisky și m-am gândit: Doamne ce om minunat! pe urmă m-am gândit: Să-l întreb dacă este căsătorit?! Sau despre relațiile lui cu femeile? Mă aflu într-un conflict de conștiință racinian, între datoria mea de cercetător și datoria de prieten potențial. În cele din urmă, prietenia a învins și nu l-am întrebat. În aceeași seară, m-am dus la teatru cu un prieten. Era târziu, tocmai ieșeam dintr-un restaurant chinezesc, unde luasem masa, când m-a strigat Beckett. Era însoțit de Suzanne: «Domnule Esslin, soția mea». Mi-am spus în sinea mea: Doamne, dumnezeule, virtutea a învins.”

Paul Auster: „M-am stabilit la Paris, în 1971, puțin timp după ce am împlinit 24 de ani. Am întâlnit-o pe Joan Mitchell, pictorul american care locuia într-o casă care aparținuse cândva lui Monet. Cu ani în urmă se căsătorise cu Barney Rosset, fondatorul Editurii Grove Press. Și ea, și Beckett se șiau bine. Într-o seară, discutam despre opera lui Beckett și, când a descoperit cât însemna pentru mine, mi-a spus: «Vrei să-l întâlnești? Scrie-i!» I-am scris și câteva zile mai târziu Beckett mi-a răspuns informându-mă că mă aștepta la Closerie des Lilas, săptămâna următoare. Nu-mi mai amintesc în ce an a fost, 1972 sau 1974. După asta l-am mai întâlnit doar o dată, într-o vizită la Paris, în 1979. În decursul anilor am schimbat mai multe mesaje și scrisori. Nu se putea numi prietenie, dar, dată fiind admirația mea pentru opera lui (care, în tinerețe, a avut proporțiile unei idolatrii), acest schimb de scrisori a fost deosebit de prețios pentru mine. Printre mulțimea amintirilor, aș vrea să citez emoționantul lui discurs, ținut într-o după amiază, într-o cafea pariziană. Tema, iubirea lui pentru Franța și cât de norocos se simțea că și-a petrecut viața adultă aici. O remarcă făcută de Beckett în timpul acelei întâlniri de la Closerie des Lilas merită amintită. Se referă la dilema cu care orice scriitor trebuie să trăiască: eterna îndoială, incapacitatea de a judeca valoarea operei pe care a creat-o.”

poezii în capodopere

alese și traduse de grete tartler

Klabund (1890-1928)

Către natură

(Poemul profesorului)

Natură! Lume pentru zei!
Cât de măreț i-al tău temeii
Pe munți mari, văi mici așezat.
Probabil astfel a fost dat.

Și-n mijlocul naturii-mbie
Întinsă verde o câmpie
Ce-i ninsă iarna-nălbitor.
Căci toate sunt la vremea lor.

Astfel și tu, copile, seamă
Să ții cum vremea se destramă,
Măreț azi curge fără preget,
Iar mâine nici nu se mai vede.

Deci, sus! Cântând din corn pornește
Prin valea ninsă, voiniceste,
Și-un clopoțel s-ascuți, viteaz:
“Ieri a fost ieri, mâine-i mâini, astăzi-azi”

alina boboc

Fericirea de a fi orb

Proiect **Replica** este o companie de teatru independentă, înființată la sfârșitul anului 2005, care își propune să promoveze valoarea, fără a ține cont de tendințe, de forme de expresie teatrală impuse artificial sau de diverse discriminări.

Primul proiect al companiei este spectacolul **Molly Sweeney** de Brian Friel (cel mai important dramaturg irlandez contemporan), în coproducție cu Teatrul Bulandra, prezentată în premieră la Sala „Toma Caragiu” acum câteva zile. Este o piesă despre drama unei nevăzătoare, de la vârsta de 10 luni, cu roluri de o puternică trăire interioară și cu semnificații profunde. Povestea lui Molly Sweeney, o femeie de vârstă mijlocie, este ca un puzzle, conturat treptat prin tehnica monologului, folosit succesiv de cele trei personaje, ceea ce dă multă greutate spectacolului.

Molly Sweeney nu a văzut lumea, a cunoscut-o ajutată de tatăl ei, prin tactil. După operația făcută în timpul căsătoriei de

către o celebritate în domeniu, Molly capătă, în limbaj medical, o vedere parțială. Soțul ei o ajută să învețe să vadă lumea, folosind ochii în locul degetelor, însă ea nu are puterea de a renunța la instrumentul de bază pentru cunoaștere, la tactil. Subconștientul ei se încrede atât de mult în acesta, încât în curând Molly ajunge la diagnosticul de vedere oarbă, de fapt un refuz de a vedea. Se simte atât de agresată de lumea nevăzută până atunci, încât are loc un regres, Molly se închide în sine și toate străduințele soțului și ale medicilor devin inutile.

Regizorul Alexandru Dabija își motivează alegerea: „n-am mai citit de multă vreme o piesă atât de bine scrisă, care să aibă și o calitate dramatică reală. E cu oameni”. Lucrul atent cu actorii a dus la un rezultat interesant: un spectacol profund, care-i solicită spectatorului contemporan un anumit tip de atenție, pentru a înțelege mesajul artistic.

Interpretarea actorilor merită toate felicitările. Lelia Ciubotariu este foarte convingătoare, puterea ei de concentrare impresionează; Șerban Pavlu, actor foarte sensibil la nuanțe, manifestă o plăcere vizibilă pentru roluri complicate (a se vedea

și **Nepotu**’, de la Teatrul de Comedie) care îi ies; Victor Rebengiuc este original și prezența sa conferă un fel de aură întregului spectacol.

Decorul, alcătuit din cuburi albe și negre așezate imperfect, creează iluzia optică a mișcării în funcție de iluminare, sugerând poate reprezentarea lumii orbilor, în alb și negru și perpetua nesiguranță sau poate lumea celor ce au vedere, dar nu știu să o folosească, din comoditate sau din imposibilitate, și percepția lor suferă un reductionism până la simplificare.

Compartimentarea scenică este adaptată

thalia

folosirii monologului, fiecare persona mișcându-se în zona sa: Molly în centrul scenei, iar cele două personaje masculine în dreapta și în stânga, fiind într-un fel „cârjele” acestei femei în traseul ei din lumea nevăzătorilor spre lumea normală (care pe Molly o sperie și pe care o refuză).

Distribuția: Lelia Ciubotariu (*Molly Sweeney*), Șerban Pavlu (*Frank Sweeney*), Victor Rebengiuc (*Domnul Rice*). Regia: Alexandru Dabija. Scenografia: Andu Dumitrescu. *Light design*: Alexandru Dabija și Andu Dumitrescu. Traducere: Cristiana Ionescu.

Ne aflăm la mijlocul lunii martie și nu se mișcă nimic în cinematografia românească. Dar așa cum ne-a obişnuit, Centrul Național al

Cinematografiei (CNC) este foarte generos în promisiuni. La acest capitol nimeni nu-l înțelege, poate doar ministrul Culturii și Cultelor, Adrian Iorgulescu. Din punctul de vedere al lui Decebal Mitulescu, directorul CNC, ne așteaptă o primăvară, vară și toamnă plină de premiere cinematografice românești. Domnia sa susține că nici nu vom avea timp să le vedem pe toate, atât de multe se vor „abate” pe capul nostru. Ei bine, ni se pregătesc nici mai mult, nici mai puțin de 12 filme autohtone realizate cu sprijinul CNC. Această afirmație se bazează pe faptul că la

cinema

ora actuală sunt gata o serie de pelicule, iar la sfârșitul anului trecut multe dintre filme se aflau în stadiul de producție. Astfel, la sfârșitul lui 2005, 16 lungmetraje și cinci scurtmetraje se găseau în producție, dar unele dintre ele erau doar în pregătire, precum **Cocoșul decapitat**, o coproducție româno-ungară-germană, în regia lui Radu Gabrea și **California dreaming**, debutul în lungmetraj al lui Cristian Nemescu, elevul Cristinei Nichituș, în care mulți profesori ai Facultății de Film și-au pus mari speranțe. Dar care sunt filmele ce se găsesc în fază de post-producție, gata de start? În primul rând, filmul maestrului Geo Saizescu **Păcală se întoarce**. Apoi **Vânătoarea** regizată de Șerban Marinescu, cu Dorel Vișan în rolul principal și o serie de debuturi așteptate, tocmai pentru a ne da măsura valorii tinerei generații. Este vorba de **Îngerul necesar**, în regia lui Gheorghe Preda, cel mai titrat

Tolba cu promisiuni a Centrului Național al Cinematografiei

regizor la Premiile Festivalului DaKino pentru scurtmetraj, **Aventurile unei zile**, regia Petre Năstase, **Happy end**, regia Radu Potcoavă și **Cum mi-am petrecut sfârșitul lumii**, în regia lui Cătălin Mitulescu, deja binecunoscut cineaștilor prin Premiul Palme D’Or pentru scurtmetraj, pe care l-a luat anul trecut la Festivalul de la Cannes. Tot un debut este și cel al Cristinei Ionescu, **După ea**. Decana Facultății de Film, Cristina Nichituș revine pe ecrane cu pelicula **Și... totul era nimic**. Alte două certitudini sunt filmele **Legături bolnăvicioase**, în regia lui Tudor Giurgiu și **Ryna** în regia Ruxandrei Zenide, ambele debuturi care au, deja, o consacrare internațională. Rămâne ca ele să confirme și acasă.

Aproape gata de premieră era la sfârșitul anului trecut și pelicula **Azucena**, realizată de maestrul Mircea Mureșan.

Decebal Mitulescu, directorul general al CNC, caracterizează astfel anul cinematografic 2006, care va începe, probabil, în aprilie: „Pentru mine, anul 2006 se caracterizează printr-un val de debuturi. Jumătate dintre cele 16 lungmetraje aflate în producție la sfârșitul anului trecut sunt ale unor debutanți. Pe de altă parte, cinci dintre aceste lungmetraje sunt coproducții europene, iar două dintre cele cinci - **Cum mi-am petrecut sfârșitul lumii** și **Vizita arhiepiscopului** - sunt realizate cu sprijinul Fondului Eurimages al Consiliului Europei. În 2005, CNC a acordat tranșe de credit de aproape șase milioane RON (60 miliarde lei vechi) pentru cele 16 proiecte de lungmetraj

irina budeanu

și cinci de scurtmetraj. Statisticile întocmită de CNC arată că, dacă 12 filme vor intra într-adevăr în cinematografe în acest an, înseamnă că numărul premierelor va crește cu 50% față de 2005. Anul trecut au rulat oț lungmetraje realizate cu sprijinul CNC: **Moartea domnului Lăzărescu**, în regia lui Cristi Puiu, **15**, regia Sergiu Nicolaescu **Sistemul nervos**, regia Mircea Daneliuc **Second-Hand**, regia Dan Pița, **Femei: visurilor**, regia Dan Pița, **Marele ja comunist**, regia Alexandru Solomon **Despre morți numai de bine**, regia Claudiu Romilă și **Aripile întunericului**, regia Jin Wynorski. La acestea s-a adăugat un lungmetraj independent, făcut fără bani de la stat: **Fix Alert**, în regia lui Florin Piersic Jr.

Cam așa arată caracterizarea lui Decebal Mitulescu, făcută conștiincios și încărcată conform obiceiului, de promisiuni. Nu punem nici o clipă la îndoială faptul că e un lucru mai mult decât laudabil lansarea acestor premiere. Ba mai mult, ne-am bucurat sincer dacă s-ar și întâmpla chiar așa. Acest fapt ar însemna să intrăm și noi în normalitatea țărilor civilizate, care au o strategie foarte bine pusă la punct în ceea ce privește producția autohtonă. Numai că, văzând ce s-a întâmplat până acum, ne este aproape imposibil să nu fim sceptici.

În lucrarea *La langue introuvable* (1981) autorii Gadet & Picheux dau o altă definiție metaforei decât cea cunoscută. Conform teoriei lor, metafora nu este concepută ca o deviere de sens, ci ca „locul specific al constituirii sensului”, ca „efect sintactic situat în punctul unde *intradiscursul*, adică orizontalitatea discursului, coincide cu *interdiscursul*, adică discursul complex „creat de o formațiune socială”. Caracterul pletoric al acestei afirmații ne determină să revedem, în linii mari, concepția despre funcționarea limbajului care lasă în

conexiunea semnelor

suspensie modul obișnuit de recunoaștere a metaforei. În stilistica tradițională, metafora corespunde „unei zone în care textura limbajului devine mai densă, redând restului frazei simplitatea sau inocența sa” (cf. Severo Sarduy, *Sobre Gongora: la metafora al cuadrado*, Buenos Aires, 1969). Noua definiție a metaforei, spre deosebire de cea tradițională, privește mecanismul metaforic care este prezent în limbaj, privit în totalitatea lui; pe de altă parte, observăm că metafora este concepută ca un efect sintactic localizat în punctul unde *intradiscursul* coincide cu *interdiscursul*. Înțelegem astfel că metafora încetează de a mai fi „un obiect privilegiat al unei lecturi atente, d spusă spre interpretare”. În noua definiție, subiectul vorbitor este considerat ca origine a producerii metaforei pentru că în el metafora se definește ca o identificare voluntară a două sau mai multe concepte cu scopul de a sensibiliza. Originea acestui act stă însă în procesul de funcționare a limbii. Actul enunțării nu înseamnă un vorbitor care pune în funcțiune limba pentru simplu fapt că se adaptează ei prin cunoaștere. Limba funcționează doar în măsura în care un individ ocupă poziția de *subiect în discurs*, iar

Redefinirea metaforei (I)

mariana ploaie-hanganu

acest fapt pune limba în funcționare pentru că o destinează *interdiscursului*, adică relației unui discurs cu alte discursuri. Metafora, ca punct de condensare al sensului, se produce de-a lungul discursului, mai precis, se produce, conform noii definiții, ca un efect sintactic în punctul în care un discurs, aflat în relație cu alte discursuri, coincide cu *intradiscursul*.

Această nouă reformulare a metaforei ni se pare a fi de un real folos în înțelegerea mecanismului de achiziționare a unei limbi străine.

Dacă în spațiul limbii materne, ceea ce face ca un vorbitor să se simtă stăpânul spuselor sale este iluzia că *gândirea* sa se referă la lumea exterioară, iar *limbajul*, reproducând cu fidelitate firul gândurilor, reușește să exprime *lumea*, putem pune acest lucru pe seama faptului că funcționarea limbii se bazează pe *interdiscurs*. Toate operațiile enumerate mai sus produc efectul de transparentă între vorbitor și lume. În procesul de învățare a unei limbi străine acest efect de transparentă se rupe pentru că subiectul sau vorbitorul, aflat în poziția de cunoscător al limbii materne și nu al limbii pe care acum o învață, nu se mai află în centrul triadei *gândire/limbaj/lume* pentru că el se bazează pe un alt *interdiscurs*, cel al limbii materne. (Poate de aceea există, ca un fel de probă a însușirii unei limbi străine testul de a gândi sau a visa în limba pe care o înveți.) În fricțiunea dintre cele două poziții, ceea ce a ști limba maternă și ceea ce a nu ști limba străină, subiectul rămâne aproape la dispoziția materialității celei de a doua. Cred că această

relație este fundamentală și constitutivă în procesul pe care încercăm să-l înțelegem. Pentru a face vizibil acest proces trebuie să recurgem la o rețea de relații care se află în afara imaginabilului subiectului vorbitor.

Conceptul de *interdiscurs* acționează asupra problemei discutate într-o nouă relație, aceea între *gândire* și *interdiscurs*. În acest sens, Picheux reia câteva din ideile lui Freud asupra procesului de elaborare onirică și ajunge să afirme că *gândirea* există doar sub forma unor spații disjuncte. Este vorba de reprezentări cu privire la care subiectul nu acționează drept cauză, dimpotrivă, se instalează în ele, simțindu-se „prins”, identificat cu straniul unei evidențe familiare. Această definiție pune în pericol evidența linearității discursive a *gândirii* conform căreia șirul vorbirii reproduce șirul ideilor, ceea ce-l face pe Picheux să afirme că determinarea este dată de *interdiscurs*. Se poate ajunge atunci la concluzia că există o determinare istorico-materială a non-conexității *gândirii*. Apare astfel necesitatea de a opera o modificare esențială deoarece nu este vorba de o relație *gândire-lume* care să se înscrie în triada *gândire-limbaj-lume*, amintită mai sus; limba, în această nouă constelație, intră într-o nouă relație: prin intermediul actului de enunțare, limba intră într-o relație necesară cu *interdiscursul*.

La clemența di Tito, opera puțin cunoscută a lui Mozart, compusă chiar în anul morții sale, formează cu celelalte două creații târzii, *Così fan tutte* și *Flautul fermecat*, un triunghi care epuizează posibilitățile teatrului liric. În timp ce *Flautul* amestecă seriosul și comicul, și *Così...* poartă tradiția operei „bufă” la o culme patetică, *Clemența*, compusă cu prilejul unei ceremonii imperiale, caută să realizeze genul operei serioase, reprezentative, pline de demnitate. Acțiunea este tipică pentru tragedia clasică: după ce împăratul Titus a renunțat la iubita sa de origine orientală, a trebuit să aleagă o împărăteasă din aristocrația romană. Vitellia, fiica împăratului defunct, convinsă a fi cea potrivită, suferă o criză de gelozie crezând că Titus va prefera o altă femeie. Își șantajează pe admiratorul ei, Sesto, în același timp cel mai bun amic al împăratului, îndemnându-l să-l tradeze pe acesta și chiar să-l asasineze. Întâmplător, Titus supraviețuiește atentatului și lovitura de stat eșuează. Dar va trebui să-și afirme clemența față de vinovat, virtutea princiară în aceste condiții extreme,

LA CLEMENZA DI TITO la Opera din Frankfurt

matei chihaiia

acestei opere sunt puse în evidență și în montarea modernizată, semnată de Christoph Loy, care profită de pauza între cele două acte pentru a vădi aspecte diferite din viața și trăirile celor înfățișați. În timp ce, în primul act, personajele (îndeosebi Vitellia, întruchipată suveran de către cântăreața Silvana Dussmann, „une femme forte” în înțelesul epocii), sunt înfățișate mai cu seamă în activitatea politică, acțiunea în cel de-al doilea act capătă și adaosul pasiunilor, față de care recuzitele profesionale - uniforme de camuflaj și mitraliere - par nepotrivite. Primul act se petrece în lumea decorului baroc de curte, impus de împărat, care apare înveșmântat anacronic, tablou viu în contrast cu lumea care îl înconjoară, dominată de costume gri și de interioare de hoteluri contemporane, inexpressive. Dar mantaua purpurie și coroana de lauri îl incomodează pe Titus, care se prezintă în chip de om de afaceri, lucid și ușor arrogant, motiv pentru care își părăsește costumul de epocă (slujitorii săi imitându-l), îmbrăcând haine burgheze. Regia modernizează cadrul acțiunii, schimbând costumele teatrale, metamorfozând togile și tunicele romane în haine gri, uniforma cadrelor de întreprinderi, pentru a moderniza și funcția reprezentativă. În prezent, spectacolul nu se mai adresează unei societăți feudale, ci unui public burghez, format mai ales în Frankfurt, capitala băncilor, din chiar aceste cadre. Oare spectatorii din sală, în costume de lucru, puși „la patru ace”, care folosesc pauza pentru a-și reprezenta înțelegerea în conversații lejere, însoțiți de nevestele lor, fidele și bine machiate, se recunosc în personajele la care privesc? În actul doi, după pauză, suportul scenei se rotește în mod neașteptat și apar culisele acesteia, simbolizând o altă realitate a acestor personaje. Titus, cântat de Kurt Streit (a cărui integritate muzicală nu este afectată de jocul intensiv, patetic și convingător), își smulge cămașa de pe corp, exasperat de trădarea

celui mai bun amic. Deoarece îngăduința este ideea centrală a libretului, și împăratul trebuie să se distingă prin virtutea clemenței, este surprinzător să vezi un Titus atât de pasional. După sfârșirea cămășii, el smulge furios și fața de masă și cu aceasta candelabru imperial de aur și vesela, care se sparge, apoi ridică un ciob, tăindu-și brațul. Stigmatul unei pasiuni mult prea umane, învingând, prin durere fizică, suferința de a fi trădat. Izbucniri ale împăratului care pun în evidență dificultățile de a actualiza tema „clemenței”. În zilele noastre, clemența, această virtute a celor încoronăți, a devenit o absență, care poate fi definită „anestezie sentimentală” și chiar moarte. Pe care o constatăm, în acest spectacol, sub chipul unui cadavru anonim, aflat pe peretele din fundul scenei. Este vorba probabil de corpul unei victime aflată în palatul capitolin, incendiat de către Vitellia - prin mâna lui Sesto - ca să se răzbune pe împărat. Până și în acest detaliu, punerea în scenă respectă genul elevat, exploatarea efectelor tragice ale vieții sociale. Intervin arii exprimând singurătatea, ducte evocând lumile paralele și neînțelegerile, în sfârșit, o temă care unește cele două părți: farmecul timid al lui Sesto (Alice Coote), victima eternă care își deschide inima față de o amantă absentă și susceptibilă, dar nu poate să pătrundă prin zidul tăcerii care înconjoară împăratul trădat. Publicul primește cu aplauze entuziaste acest spectacol, în care scena este rotită de mai multe ori, prezentând și culisele, deci și fondul uman al înfățișărilor politice. Majoritatea părăsese teatrul, preocupată de aspectul exterior și fondul activităților omenești. Întrebare potrivită cu luminoasa aniversare a lui Mozart..

muzică

Deși Sesto ar fi preferat să fi fost condamnat la moarte, decât să-și mărturisească Vitelliei nereușita inițiativei sale. Toată această acțiune politică nu corespunde imaginii geniului infantil, cum constatăm că i se atribuie lui Mozart de către sursele de cultură generală (ca de exemplu în filmul *Amadeus* a lui Milos Forman). În anul acesta, când celebrăm 250 de ani de la apariția pe lume a compozitorului, s-ar cuveni să îl recunoaștem drept un artist adult, care își depășește epoca, nu numai ca geniu printre contemporani, dar totodată vlăstar al barocului și prototipul romantismului. La data precisă a zilei de naștere, opera din Frankfurt îl sărbătorește cu un spectacol pe măsura creației sale: Paolo Carignani, dirijor al unui ciclu Monteverdi la același teatru, subliniază trăsăturile baroce în compoziția *La Clemența di Tito*, provoacă înaritate clasică și abordează tema dificilă a „îngăduinței” („*La Clemenza*”), cu încordări dramatice, pline de energie. Tensiunile inerente

Din amintirile unui fost scriitor

(Tema autorului și tema cărții)

adrian costache

Tema scriitorului și a cărții s-a constituit cumva paradoxal în scrisul meu, fiindcă cel puțin la prima vedere ea s-a născut ca o problemă venind dinspre critica literară... De fapt datorez această temă lui Laurențiu Ulici. Nu vrea să spun că ea fost cumva o temă exterioară mic și propusă de cel mai harnic (generos și onest!) critic al debuturilor de la „România literară”, ci doar că ea mi-a fost de fapt relevantă ca fiind *tema mea* de către critica vremii, o temă a unui autor rămas mereu în afară grupurilor literare de orice fel... Totul a plecat de la o frază din articolul dedicat cărților mele, de către Laurențiu Ulici, în „România literară” din 1988, preluat apoi masiv în **Literatura română contemporană**. Articolul se numea *Realul și închipuirea și mă fixa tipologic în categoria autorilor de proză scurtă, care însă „visează cartea perfectă, evident un roman, mereu amânată întrucât îi lipsesc - și o recunoaște (autorul!) - nu atât uneltele cât respirația romancierului ve-*

aventuri spirituale

ritabil“. Despre această *carte perfectă* Laurențiu Ulici mai spune că ea este „mereu resuscitată - ca virtualitate sau ca dor - și prefigurată apoteotic ca sinteză de real și imaginar. Prezentă în chip explicit în fiecare din cărțile lui de schițe, povestiri și nuvele ispita cărții perfecte în expresie românească este nu mai puțin o iluzie productivă: iluzie, pentru că sunt puțin șanse ca prozatorul să reușească - dacă s-ar strădui cât de obstinat - în roman, și productivă, deoarece obsedându-l, îl provoacă la un exercițiu care se finalizează de cele mai multe ori într-o povestire bună. Curios e că textele cele mai demne de atenție sunt tocmai acelea în care ispita romanului funcționează, cel puțin la nivelul cantitativ al discursului epic, dacă nu și în ceea ce privește construcția epică“... („România literară”, 1988)...

Articolul lui Laurențiu Ulici s-a constituit în prima încercare de a sintetiza tipul de literatură pe care-o scriam... El era rezultatul lecturii celor patru cărți de proză scurtă publicate până atunci... Căci în afara **Confesiunilor** din 1986, Editura Albatros, prin Mircea Sântimbreanu, mă re-debutase în 1974, cu **Fratele meu Val**, după care peste exact cinci ani îmi publicase - același Sântimbreanu! - *Intrarea în timp*... Prima dintre cărți ocazionase, în 1974, o primă consemnare a lui Laurențiu Ulici la „Prima verba” rubrică din „România literară”, în vreme ce despre *Intrarea în timp* scrisese,

între alții, în „Contemporanul” Mircea Scarlat, „autorul, mort tânăr, al celei mai reușite istorii a poeziei românești de după război... Dar Laurențiu Ulici fusese cel care scrisese cu referire la **Intrarea în timp** că „rareori scriitori interesați să-l releve (momentul trecerii de la copilărie înspre adolescență) au izbutit să prindă cu atâta finețe a detaliului de comportament, a observației psihologice precum Adrian Costache esența ambiguă a acestui moment ce desparte, în fond, două etape ale vieții infantile”

Experiența de la Albatros a fost și ea marcată de anume coincidențe, de ceea ce poate să însemne hazardul universal. Prin 1965, Mircea Sântimbreanu era încă profesor de școală generală undeva pe Calea Panduri... Nu știu dacă atunci scrisese **Recreația mare**, aș putea căuta într-un dicționar pentru a afla, dar rostul acestor rânduri nu este de a face istorie literară... Făcusem câteva luni acolo practică pedagogică și văzusem din nou un... scriitor... Apoi uitasem pur și simplu de existența lui și cred că până la urmă nu i-am citit decât o singură carte din cele scrise (apropo de ideea că scriitorii români nu se citesc între ei, decât dacă au un anume interes!), într-un moment în care trebuia să predau la Liceul Pedagogic din București, prin 1977, o disciplină numită „Literatura pentru copii”.

Profesorul Sântimbreanu, cum știe generația noastră, a „Promoției 70”, era masiv în toate privințele: masivitate fizică, dar și dezlănțuire retorică, un fel de forță a naturii, ceva mai pământeană decât cea a lui Adrian Păunescu. Această masivitate fusese cred înblânzită de meseria de profesor pe care-o exercitase destul de mulți ani... De altfel cred că, dacă n-ar fi fost profesor, Mircea Sântimbreanu ar fi putut fi un mai interesant scriitor decât doar un autor al unor cărți pentru copii... Nu l-am cunoscut prea bine... Sau poate l-am cunoscut pentru că avut curiozitatea de a citi **Fratele meu Val**, într-o vreme în care cenzura era foarte vigilentă... De altfel, nu știu de ce tocmai el ajunsese director de editură după 1971 și nu știu dacă el fusese într-adevăr unul dintre acei autori care se luptaseră cu cenzura... Oricum, deși mi-a vorbit despre presiunile cenzurii, cred că chiar mi-a și cerut o „povestire mai luminoasă”, n-a făcut exces... Sau cel puțin eu n-am simțit acest lucru... L-am revăzut apoi în două împrejurări la Casa Scriitorilor din Călimănești... Pescuia dis-de-dimineată și într-un rând m-a convins să fac același lucru...

Intrarea în timp din 1979 a apărut ceva mai greu... Omul, adică profesorul Sântimbreanu, părea mai sătul ca oricând de presiuni de tot felul... Mi s-a plâns, din nou, (sau poate era o poză!) neașteptat, mie care eram un străin în fond, într-una dintre nu foarte desele noastre întâlniri...

N-a dat nici un nume, evident... Ar fi fost inelegant, poate... Ori poate că făcuse gestul fiindcă eu însumi eram profesor, căci am avut mereu impresia că viața de profesor îl marcase mai mult decât era dispus să recunoască... Dăduse *Intrarea în timp* pentru un referat extern lui Ion Bogdan Lefter... Abia mai târziu am aflat că IBL fusese elev la Sf. Sava, chiar la liceul la care eu urma să devin profesor... Ciudat a fost că în referatul lui vreo cinci rânduri nu făceau altceva decât să ironizez pe autorul cărții pentru enorma „eroare estetică” de a fi scris un cuvânt englezesc cu un singur „n” în loc de doi „n”...

Colaborarea cu Albatros a fost, probabil, în ciuda deceniului ideologic, una pe care n-am resimțit-o ca formă de presiune asupra autorului... Poate că deja după aproape un deceniu ne cenzuram singuri... Cel puțin unii dintre noi am făcut, cu siguranță, acest lucru... E probabil ca eu însumi să fi făcut asta, uneori poate fără să-mi dau seama... Căci evenimentul din 1971 a marcat cred într-un mod ireversibil destinul meu de autor *exocentric*... Cred că au dispărut atunci parte din îndrăznelile posibile ale celui care abia intrase în literatură... Dar acestea sunt lucruri nemăsurabile și irelevante pentru ceea ce înseamnă în cele din urmă destinul unui scriitor... El trebuie să decidă în cele din urmă dacă-și asumă până la capăt această meserie... E ca și cu pavesiana... *meserie de a trăi*. Eu nu cred că am decis niciodată în mod definitiv...

Cât privește literatura și oamenii aceluia deceniu - deceniul opt -, deși evenimentele din iulie 1971 au avut un impact negativ, teribil, asupra literaturii, efectele nu se pot explica doar prin factorul ideologic... Factorul ideologic a devenit imediat și pretextul unor răfuieți personale și a unei polarizări a lumii literare, a unei închideri a ei tot mai mult în sine... S-au constituit acum grupuri și grupulețe literare și... ideologice... „Tezele din iulie” au avut în cele din urmă un profund impact moral, ducând la o ieșire din din normalitate și la instaurarea de false polemici, de exclusivisme și de negări reciproce... Scriitorii români nu au rezistat acestor provocări ale istoriei comuniste...

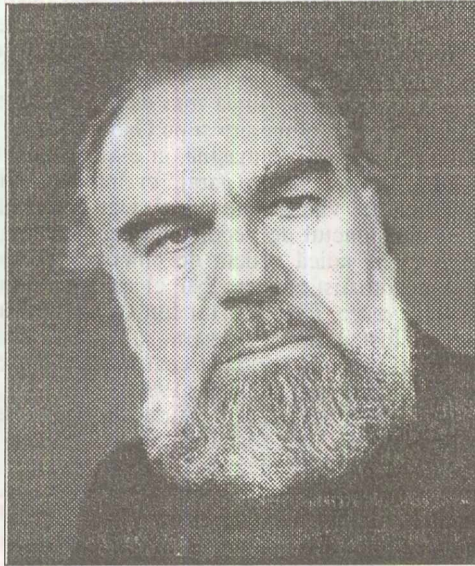
Despre oamenii cunoscuți mie ai acestui deceniu nu se mai vorbește azi... Sau se vorbește foarte rar. Fiindcă exclusivismului și ideologismului de odinioară li s-au adăugat astăzi alte maladii... Unii dintre *Dumnezeii* de odinioară încearcă cu orice preț să-și prelungească existența și egalitatea cu sine de dinainte de 1990. Nu vor să accepte nici o schimbare a ierarhiilor înstăpânite. Ca și cum asta ar însemna negarea de sine... Dar prin această atitudine ei se consideră, în fapt, deasupra timpului, nemuritori, dincolo de istorie... Și nu prin generozitatea și eleganță, pe care poate unii dintre au avut-o odinioară, ci prin noua ranchiună și negație, prin încremenire în tipare... Teamă lor este aceea că vor fi, într-o bună zi, victime ale propriul mod de a se exprima în cultură: prin excludere și negarea obsesivă...

Zilele acestea, I.P.S. Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania a împlinit 85 de ani. Prilej de bucurie și de meditație pentru cei foarte mulți care îl admiră, îl iubesc și îi doresc sănătate, viață lungă și energie pentru a duce mai departe, în continuare, misiunea ce i-a fost încredințată pentru îmbărbătarea și purificarea sufletelor acelor pe care îi păstorește. I-a fost sortită acestei rare întrupări a umanității, încă de la început, o dublă carieră: de scriitor și de slujitor al bisericii. În fiecare ipostază s-a realizat la cel mai înalt nivel, dominându-și contemporanii și împlinindu-se exemplar în plan uman, artistic și religios. De aici o măreție, așa spune fără egal, în fața căreia au crâcnit destui, simțindu-și inferioritatea și clamându-și invidia printr-o nedeclarată minimalizare a meritelor greu de atins de cineva. De curând uns mitropolit, Bartolomeu Valeriu Anania și-a făcut un titlu de onoare din

aniversare

a rămâne, chiar și atunci când treptele ierarhiei bisericești le-a urcat grație harului ce-i conferă unicitate, Părintele Anania. Așa a semnat recentul salut trimis mie și soției mele cu ocazia Sfințelor Sărbători din 2005 ale Nașterii Domnului. Semnătura aceasta, printre puținele purtate lângă inimă, sintetizează un caracter și o personalitate cu vocație de adevărat Părinte. De la altitudinea Sa intelectuală și morală, I.P.S. își poate aprecia și contempla opera de scriitor de primă mărime, ilustrată deopotrivă în poezie, proză, dramaturgie. Nu exagerez cu nimic afirmând că poemele din **Geneze**, **Anamneze**, **Istoria agrippine**, ampla construcție lirică intitulată **Imn Eminescului**, prozele din **Rotonda plopiilor aprinși**, **Cerurile Oltului**, **Amintirile peregrinului Apter** și romanul **Străinii din Kipuka**, ori piesele în versuri de nuanșă expresionist-olclorică, cele alcătuind **Pentateucul (Miorița, Meșterul Manole. Du-te vreme, vino vreme. Grăul pământului și Steaua Zimbrului)** în radiția textelor lui A.Maniu, V.Voiculescu și

Lucian Blaga rămân repere ale literaturii române din a doua jumătate a veacului trecut. După cum izbânda numită integrala **Bibliei** (2003) îmbină erudiția teologului cu talentul

traducătorului, într-o lucrare aproape imposibil de realizat de unul singur, nu însă atunci când ești ales spre a fi Părintele Anania. Un creator cu putere de muncă uriașă, cu ambiție capabilă să supună orice subiect avut în vedere, cu enormă răbdare și imposibil de clintit în hotărârile luate. Sunt lucruri învățate de la cei cu care soarta a vrut să se întâlnească (și amintesc doar pe Arghezi și pe V.Voiculescu) sau deprinse din întâmplările dramatice traversate. De-a lungul vieții sale tumultuoase, Părintele Anania a cunoscut retragerea în chiliile călugărilor din mănăstiri, a scos în stradă tinerimea studioasă în Clujul anilor postbelici, a petrecut ani în biblioteci

Părintele Anania

liviu grăsoiu

descifrând tainele ortodoxiei, a înfundat pușcăriile comuniste pentru că nu și-a trădat prietenii și convingerile, s-a așchitat ca nimeni altul de misionarismul pe pământ american, a revenit apoi în țară și a lucrat cu proverbială modestie la desăvârșirea operelor gândite.

După 1990 a fost împins de evenimente în prim-planul vieții spirituale, Biserica găsimd în Părintele Anania un soldat cu destin de mareșal. Dumnezeu l-a iubit, grația sa pogorând asupra celui trimis într-o regiune cu insolubile și infinite probleme de tot felul. Acolo, de la altarul arhiepiscopal și apoi de mitropolit, Părintele Anania își luminează credințioșii cu înțelepciune, tact și rară înțelegere. Am citit, fiindcă a avut bunăvoința de a mi le trimite, **Pastoralele** adresate mulțimii ce asaltează realmente bisericile la marile sărbători, la Nașterea Domnului și la Învierea Sa. Sunt demonstrații de artă oratorică, iar, în paralel, texte de subtilă pedagogie, dovedind cât de necesară rămâne explicarea faptelor și vorbelor din cărțile sfinte și mai ales din Cartea Cărților. Aici, în neasemuitele **Pastorale** vocația de Părinte al celor ce tind spre puritate sufletească, spre cunoaștere și îndumnezeire, se manifestă emoționând și deslușind mistere pe lângă care trecem adesea nepăsători.

Încărcat de ani și de glorie, iradiind o duhovnicească măreție calmă, senină, caldă, o imperturbabilă tărie în decizii imposibile pentru alții, Părintele Anania își urmează drumul cu abnegație într-o aură, de pe acum legendară unicitate, ca primul mare scriitor devenit și Mitropolit.

Părintelui Anania, celui care pare că își depășește până și zodia, închinarea și statornicia

Keep cool, be smart: stresul democrației și demisia lucidității (un contraapel către președintele Traian Băsescu)

bogdan ghiu

(urmăre din pagina 2)

înseamnă tocmai sinuciderea societății civile (în cazul României, extrem de primăvăratice), antrenată de demisia intelectualilor. Cei care încă mai strămbă din nas când aud de Foucault se privează cel puțin de câteva instrumente analitice esențiale: faptul că toate transcendențele istorice ale puterii se creează la chemările imanente din sânul corpului social, că sub masca ficțiunii legale (Pascal, Montaigne până la Derrida & comp.) a contractelor sociale operează o blocare a circulației energetice a puterii prin **corpul social** (văzut, în mod politic interesat, mai mult ca un **organism**). Societatea este puterea și pe cheltuiala puterii ca societate, prin permanentă **statizare**, apare constructul artificial, mereu fragil, al **statului**.

Democrația e cotidian stresantă, iar a trăi în democrație, așa cum spune același odios Foucault, pe care nu voi înceta să-l traduc și să-l utilizez, în cursul său despre liberalism, **Nașterea biopoliticii**, a trăi în democrație înseamnă a trăi periculos, și tocmai de aceea vigilent, constructiv, afirmativ, critic, încercând, altfel spus, să susții formalismul și

artificialitatea instituțiilor democratice, clipă de clipă amenințate tocmai de conținuturile umane pe care ea încearcă să le îndiguiască și să le canalizeze, să le formalizeze, transformând în **limbaj** al civilizației **strigătele** de revenire la anarhia naturii, precum cel de față, susurat săptămânal în urechile publicului de către Traian Ungureanu și alții.

Când te lași nervii nu apuci arma și nu suni alarma, ci mai bine ieși o vacanță de la discursul public pretins rațional. Sau te retragi în marginalitatea corozivă, autoasumată și „irresponsabilă” a artei. Ești prea literar, ești prea poet, Traian Ungureanu, produci **quiproquo-uri** periculoase insistând să te acreditezi drept analist politic!

Aceasta, desigur, dacă nu va fi cumva vorba de niște simple semnături **slujbăse**, cinic „raționale”, convocate „liber” să creeze panică pentru a pregăti intrarea în scena-arenă a Salvatorului.

Vedeți ce faceți, prin urmare, cu președintele! De cele mai multe ori oamenii politici le este greu să reziste îndemnilor aparent populare la forță. Mă bazez, deci, pe **umorul** lui Traian Băsescu. Și eu cred, altfel spus, în președinte, dar (tot mai) tranșant **altfel** decât mulții puțini care încearcă să ne călăuzească, discret, opinia către dezastre.

Traian, fii atent (tipologic) la Traian! S-ar putea să fie troian. Cal de dar grecesc.

citate surescitate

Sau ce i s-a întâmplat lui Cassian Maria Spiridon, bânduind pe meleaguri bistrițene:

„M-am întâlnit cu oameni și locuri rămase încă în magma primordială din care s-a materializat matricea stilistică a spațiului miotic blagian.”

Numărul a fost ilustrat cu reproduceri după lucrări semnate de Constantin Calafeteanu

Ioan Suciu

Vorbind cu Horia Roman-Patapievici într-un talk-show remarcabil de pe TV Cultural, Dan C. Mihăilescu spunea despre Petru Dumitriu că-n romanul acestuia din urmă, **Cronică de familie**, se descrie cu mare talent burghezia noastră din prima parte a secolului 20 și ceea ce mai rămăsese din aristocrația vechilor familii, insistând pe anecdotic și caricaturizare, astfel că personajele, deși de un farmec și pitoresc deosebit, sunt trimise în derizoriu, imorali și „descompuși”. Era o lume putredă, de care „trebuia” să ne desprindem rapid, să clădim repede blocuri noi și „omul nou”. Cum să scăpăm de această lume? Petru Dumitriu a văzut foarte bine, chiar la fața locului, la construirea canalului Dunăre - Marea Neagră. Și fiind foarte încântat de ceea ce examinase cu ochii săi, a scris un roman voluminos - **Drum fără pulbere**, din care rezultă fericirea și entuziasmul celor care lucrau pe acel șantier, unde în realitate elita politică și intelectuală românească era făcută pulbere la propriu. În timp ce el, marele scriitor, cobora din „Volga” neagră, purtând un costum alb imaculat pe care se depunea enervant pulberea șantierului, pe undeva Corneliu Coposu săpa în malul arid, ca să-și ispășească pedeapsa pentru îndrăzneala de a fi fost membru de frunte al PNȚCD. De fapt, și Nicolae Manolescu a arătat în repetate rânduri că scriitorii noștri au avut de multe ori o influență ideologică negativă mult mai puternică decât cea a istoricilor și culturicilor cu misiune de la Moscova. Mircea Mihăieș are o atitudine foarte dură pentru criticul Ion Ianoși, spunând că acesta a fost „instructor ideologic al CC”, dar modul de influențare al opiniei publice al marilor scriitori - Sadoveanu în **Mitrea Cocor** sau **Moromeții**, volumul II, de Marin Preda etc., nu este relevantă comparativ în aceeași măsură. Lucrările lui Ion Ianoși, traduceri și comentariile despre Dostoievki și Tolstoi nu au în sine nimic fals, nociv sau nefast, din contră, sunt niște opere remarcabile, de o mare rigoare, pe când multe poezii sau romane ale unor scriitori talentați (Titus Popovici, de exemplu), erau „îmbibate” de personaje false, de situații false, cunoscându-se că o operă artistică are o forță propagandistică mult mai mare decât al unui studiu de istorie.

Oare ce-ar fi scris Petru Dumitriu dacă ar fi trăit și dacă ar fi fost în plină forță creatoare acum? Sub ce formă ar fi fost prezentat Gigi Becali, cel care a încercat să-și îndrepte tabla limuzinei Maybach cu ranga? Sau de un miliardar ca Tănăsăreanu, care ar fi încercat să-și scoată o măsea legându-se cu o sârmă de clanța ușii?? Un reprezentant de la Cazinoul Victoria povestea la televizor că un bogătaş al

Publicitatea și „omul nou”

zilelor noastre a avut o datorie la joc de 900.000 de dolari. Neavând la el banii, s-a dus acasă cu un taxi și a dus banii... într-o pungă de plastic de doi lei.

Ca să nu mai vorbim de Irinel, Irinel Columbeanu. Acest mic Irinel a declarat într-o emisiune televizată despre mașini că ar deține un Rolls Royce, un Bentley, un Jaguar XJ8 și o mașină Lexus GS 430, înșirate doar așa, din ce-și aduce aminte, fiindcă mai deține și altele în garaj, plus că o mai are și pe Gabor Monica, nu, ea nu e marcă de mașină, ci e model, înalt și suplu, și nu stă în garaj, ci într-una din somptuoasele vile ale lui Irinel. Dar cine este Irinel din punctul de vedere din care oamenii pot fi ceva, adică vedetă de cinema, scriitor celebru, fotbalist etc., etc. Nu, el nu este nimic din toate astea. Este fiul lui Ion Columbeanu, care a fost secretar general al guvernului României, atât în perioada ceaușistă, cât mai ales încă vreo șase ani după 1990.

În prezent apar multe lucrări în care este analizat poporul român, studii cu pretenții filozofice, eseuri sau istorii. Într-o lucrare a unui autor sucevean se arată cât de hoj este poporul român, leșez și mincinos. Autorul spune că încă din școală se învață că Grivei, deși se jură că nu fură, a fost prins cu rața-n gură. Ucenicul este îndemnat să „fure” meseria de la meșter, mireasa se fură, există și un obicei în acest sens și în tradițiile noastre multe povești se bazează pe îndemnul de a fura sau de

pierde timpul cu munca, în loc să facă ceea ce trebuie, adică să dea fuga la magazin după sticla mult râvnită, băiatul fiind așa redus mental încât e-n stare să lucreze până se închide la „nonstop” ceea ce se poate întâmpla numai în cazuri de inventar, forță majoră etc. Atunci unul dintre ei, mestecându-și încă dumaticatul din gură, se deplasează cu mare lehamite și apasă pe o manetă „fermecată” provocând descărcarea automată a platformei cât p-aci să-l prindă dedesubt pe muncitor. „Ce e Dorele, ai fost la mare?”, îl tachinează unul dintre muncitori după ce terminaseră de mâncat și se adunaseră toți la masă în interiorul bărcii pentru partea de „desert”; omul îi scutură părul plin de nisip, cu grijă părintească pentru aspectul băiatului, dar fără vreo grijă că acesta nu mai apucase să și mănânce. Acest clip ar fi fost înfierat de către activiștii de partid ai vremii de dinainte de 1989, care ar fi spus că se redă o atitudine inadmisibilă față de singurul om care muncește cinstit și conștiincios, după care este și împins către băutură, delăsare și vicii. Dacă fostul dictator Ceușescu ar fi văzut acest videoclip, desigur că ar fi leșinat și nu și-ar fi revenit decât după ce autorii ar fi fost vârați în beciuri de închisori cu lanțuri groase la mâini și la picioare și ci apă până la buric. Totuși, acest clip arată o atitudine foarte reală față de muncă, a relațiilor dintre muncitorii din ziua de azi care păcălesc la maximum pe angajatori, pe patroni și se ma

fonturi în fronturi

a-l păcăli pe altul. Daniel Barbu, un autor interesant a prezentat la emisiunea „Parte de carte” a lui Cristi Tabără de la ProTV, cartea sa **Politica pentru barbari**. Daniel Barbu a spus un lucru pertinent: președintele nostru actual a venit în fața națiunii și a spus, neșalant, că a greșit în anumite afirmații. Richard Nixon, președintele SUA, pentru recunoașterea unei greșeli a fost nevoit să-și dea demisia. Reacția populației de la noi a fost una de admirație și de creștere a popularității președintelui. Alegătorul nostru spune cu ochii înlacrimi: „Ce președinte sincer!”, el nemiavând așa ceva până acum. Concluzia este că pe cetățeanul român îl interesează mai mult sinceritatea decât adevărul.

Pe de altă parte, dacă în timpul lui Ceușescu s-ar fi făcut și difuzat un spot publicitar ca acela cu Dorel care descarcă singur o basculantă cu nisip, în timp ce echipa mănâncă de pe un ziar ceva (o brânză, o roșie, un salam) încălecați pe o bancă de lemn și însetați până la suferință după o gură de țarie, precis ar fi fost arestați cu toții (realizatorii, artiștii și telespectatorii) și condamnați la temniță grea, pentru delictul de a batjocori MUNCA, deoarece acolo muncitorii mai versați îl pun pe cel mai firav dintre ei să descarcă singur zece tone de nisip, așteptând în același timp roși de o sete incomensurabilă ca tocmai acela care muncea să se ducă după băutură la „nonstop”, nu pentru că ei ar lucra nonstop, ci pentru că sunt înnebuniți după băutura nonstop. Dorel își

păcălesc și între ei. În mod sigur, însă „căpșunarii” din Spania sau zidarii români care lucrează în Germania nu procedează așa.

Cartea suceveanului despre hojia la român descrie pe șleau niște aspecte care nu s’impacă deloc cu teoriile patrioților noștri ce fețele roșii și ochelari fumurii cu rame albe care sustin că românul nostru este bun, ospitalier și foarte uman din fire. Nu corespunde nici cu întâmplarea reală în care o femeie a fost lăsată să moară de frig într-un sat, pe ulițe pentru că nu a primit-o nimeni în casă. Și asta dacă s-ar fi petrecut la oraș, ar fi mai explicabil. Dar la sat, unde toată lumea cunoaște pe toată lumea, este un fapt abominabil. În schimb, patriotării noștri au ce au e Patapievici, care, în cartea sa **Politice** descrie cum a fost arestat în decembrie 1989, dus la Jilava, călcat în picioare în bătaie și salvat în ultima clipă de mersul împrejurărilor. Acolo, în acea carte, Patapievici are o răbufnire perfect explicabilă față de lipsa de reacție a românilor care nu protestează în cazul maltratării crunte unor nevinovați, luptători pentru libertate tuturor românilor, fiind în schimb foarte îngăduitori cu șmecherii, lași și torționarii fostului regim. Pentru acel pasaj scos din context Patapievici a fost mult timp atacat de Cristia Tudor Popescu și de altă lume bună, primind chiar și niște genți în cap de la o „admiratoare peremistă, al cărei nume buruienos est „difícil” de reținut.

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din România nu este responsabilă pentru politica editorială a publicației și nici pentru conținutul materialelor publicate. Nici conducerea revistei nu își asumă opiniile exprimate. Responsabilitatea aparține în exclusivitate autorilor.